

MARINEVETERANER

FRA 1864 FORTÆLLER



9. Maj 1924.

UDGIVET AF MARINEFORENINGEN
22, MØNTERGADE 22.

JENSEN & KJELDSKOV A/S
København
1924.



Viceadmiral **E. SUENSON.**

$13/4$ 1805 — $10/5$ 1887.

Efter Otto Baches Maleri. (Stenders Forlag).



Fregatten „Jylland“.

*Snart er „Jylland“s Dage endt —
lille er den sidste Skare —
men hvert Navn fra Helgoland
Danmark vil med Tak bevare.*

*Se paa disse gamle Træk,
dem har svundne Tider tegnet —
denne Værdighed og Ro,
det var den, der ikke blegned.*

*Mærk dig dem, Du unge Slægt,
ær de Mænd fra gamle Dage,
som kan se med Tryghed frem,
og med Stolthed se tilbage.*

Axel Juel.

Forord.

Det tynder ud i Rækkerne af de Mænd, der har draget Sværdet i virkelig aaben Kamp mod Fædrelandets Fjender. Men endnu sidder der rundt om i Landet gamle Hædersmænd, der kan fortælle Ungdommen om, hvad der rører sig i Sindene, naar man i Kampens Stund staar Ansigt til Ansigt med Døden. Blot det, at disse ærværdige Skikkelser færdes ude mellem Folket endnu og tjener som levende Minder om en Tid, hvor indbyrdes Strid og Kævl maatte hvile for det ene Store, at samles om sit Land mod en fælles Fjende, gavner os Alle.

Men naar disse Mænd lukker deres gamle, milde Øjne, saa vil Nationen føle, at den er blevet berøvet en vigtig Del af det Materiale, der skal til, for at binde de Enkelte sammen til et sundt og stærkt Samfund.

Ligesaa lidt som et Samfund kan leve alene paa at drømme om sin Historie og sin fordums Indsats i Livet, ligesaa lidt maa det ringeagte sine Minder og se ligegyldigt til dem, der vovede Liv og Lemmer af Fædrelandskærlighed.

Gør en Nation det, vil den være viet til Undergang!

Vore gamle Marinere, der deltog i Kampen 1864 paa Søen, sidder inde med mange Erindringer om netop det, der har virket mest uforglemmeligt for den Enkelte under hans Liv i Kongens Tøj. Samler man alle disse smaa Minder og forsøger at sætte dem sammen, vil der fremkomme et Mosaik-arbejde, der, naar man samtidig kaster et Blik paa de prægtige Ansigter, som lyser ud fra denne lille Bogs Sider, vil

fortælle om ubrødelig Kærlighed til Konge og Fædreland, om Begejstring over at kæmpe i forreste Række, og om Tørst efter at hævne, hvad de tapre Landsoldater led under den strenge Tid i Sønderjylland.

Tanken om at redde disse Minder faldt mig ind, og med stor Imødekommenhed har Marineveteraner fra alle Kanter af Landet, trods de Fleste af dem er over 80 Aar, sendt mig deres Erindringer i mange rørende Breve vedlagt deres Billeder.

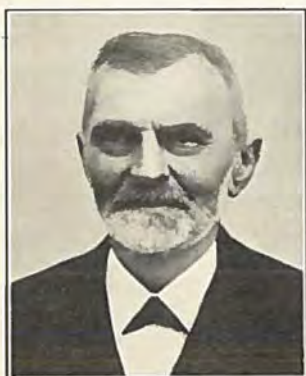
Foruden en lærerig og fornøjelig Fremstilling af Livet i de forskellige Skibe og Fartøjer, hvoraf vor Flaade bestod i 1864, indeholder disse Blade Meddelelser tilstrækkeligt til, at man kan danne sig et Billede af de vanskelige Kaar, som mange af disse gamle Hædersmænd har haft at kæmpe med, og hvor smukt de Gamle og Unge har holdt sammen i Familierne gennem Aaringer. Snart trækker de Læsset taalmodigt sammen, snart maa den ene Part gaa ene i Spandet, naar den anden er segnet under Byrden af Sygdom eller anden Modgang.

Det har været en Fornøjelse at arbejde med disse Breve, og en hjertelig Tak retter jeg til enhver af de gamle Kammerater, der har villet hjælpe mig.

Gid denne lille Bog maa tjene til at samle en Skærv sammen til Bedste for Danmarks trofaste gamle Søkrigere.
Dette skal være dens Opgave!

København i Maj 1924.

Hector Kiær.



Fhv. Skibsfører **NIELS ANKERSEN** (80 Aar), f. d. 10/9 1844 i Nordby paa Fanø. Fader: Skibsfører N. Ankersen, og Moder: Ane Cathrine, f. Mortensdatter.

Kom tilsøes i 1858 og sejlede til 1863 med Sejlskibe gennem Graderne som Kok, Jungmand, Letmatros og Matros indtil jeg i 1863 kom som Elev paa Fanø

Navigationsskole. I sidste Halvdel af December Maaned s. A. indkaldtes jeg til Marinen og gjorde som Halvbefaren Tjeneste om Bord i Fregatten „Jylland“ (Kapt. Holm), og hjemsendtes i November 1864. Fortsatte derpaa ved Navigationsskolen og fik Eksamen i Maj 1865. Sejlede derpaa som Matros og Styrmand i de næste 12 Aar, hvorpaa jeg, der var blevet gift i 1877, blev Fører af Skonnertbrig „Ane Dorthea“ paa en Rejse til Vest-Afrika og tilbage til Flensborg. Kontrahe-rede i Efteraaret 1877 om at faa bygget en Brig, „Ane Cathrine“, paa Værftet hjemme i Nordby og sejlede med denne i oversøisk Fart, bl. a. Jorden rundt 2 Gange, indtil 1889, hvorpaa jeg solgte den og hermed ophørte min Virksomhed som Skibsfører.

1890 indvalgt i Bestyrelsen for Fanø Spare- og Laanekasse, hvilken Stilling endnu beklædes; desuden de første 25 Aar

som Sparekassens Bogholder. 1896—1902 Medlem og Næstformand i Nordby Sogneraad. Har i samme Tidsrum og senere beklædt forskellige Tillidsposter (ved Brandvæsen, Havnevæsen m. m.) — Er efter min Alder rask og rørig, dog med et noget svækket Syn. —

9. Maj, tidlig Morgen, øjnede vi et fremmed Krigsskib, og straks lød Ordren: „Klart Skib“. Skibet viste sig dog senere at tone engelsk Flag. Vi havde Forbindelse med det og styrede derefter S. O. Ved Middag saas Røgen af 5 Skibe, der viste sig at være Fjenden. Vi spiste Ærter til Middag, men sandt at sige var Appetitten middelmaadig, og Opvasken maatte vente. — „Jylland“ og „Hejmdal“ fik Ordre til at løbe op paa Siden af Flagskibet, „Niels Juel“. Admiral Suenson stod paa Kommandobroen og raabte med høj og klar Stemme: „Der har vi Fjenden! Jeg haaber, hver Mand gør sin Pligt!“ Disse Ord besvaredes med dundrende Hurraraab.

Hver Mand blev nu beordret paa Plads; min var ved første Kanon paa Batteriet. Ved Synet af den kommende, stærke Fjende, paakom der mig en stærk Frygtfølelse over for det uvisse og skæbnesvangre, der forestod; men saasnart Kampen begyndte, veg Frygten straks for Følelsen af, at nu maatte hver Mand gøre sin Pligt.

„Schwarzenberg“ og „Radetzky“ gav paa lang Afstand det glatte Lag, og jeg iagttog fra min Plads et Projektil, der slog i Vandet faa Meter fra „Jylland“s Boug, og uvilkaarligt dukkede jeg Hovedet for at undgaa et Sammenstød. Selve Slagets Gang kunde vi ikke iagttage, dels fordi vor Plads var under Dækket, og dels fordi Røgen fra Kanonerne laa lavt mellem Skibene, og vi maatte ofte indstille paa maa og faa. Under Skydningen hoppede vor Kanon af Gaffelen i Kanonporten og slog Munden i Dækket, men den blev hurtigt bragt paa Plads igen. Ligeledes fik under Træfningen

første Entreskifte, hvortil jeg hørte, Ordre til at gøre klar til at modtage en Entring, saa vi maatte fortsætte Skydningen med Huggert og Pistol i Bæltet. — Hele Træfningen varede efter Udsagn 2 à 2½ Time, men for mig syntes den at have varet meget kortere Tid. Vi raabte af et ærligt og fuldt Hjerte Hurra, da Ilden slog ud fra „Schwarzenberg“s Fokkemast, thi det var jo det sikre Tegn paa, at Dagen og Sejren var vor, og kort efter tog Fjenden Flugten, og vi forfulgte ham, indtil det engelske Skib standsede os. —

Saasnart Spændingen var forbi, meldte Slappelsen sig. Vi smed os ned paa vore Pladser, bedøvede af Kanontorden, Krudtrøg og Træthed, og intet kunde faa os til at foretage os noget før vi var udhvilede. — En Løjtnant gav til Eks. mig en Ordre, hvortil jeg svarede: „Ja vel, Hr. Løjtnant,“ uden at ane noget om, hvad Ordren lød paa — og jeg har aldrig faaet det at vide siden. —

Næste Dag indløb Meldingen om Vaabenstilstanden, og vi aandede lettere. Kursen blev sat mod København via Kristianssand, hvor vore Døde og Haardtsaarede blev bragt i Land.

Modtagelsen i København var meget hjertelig.

Fhv. Skolelærer og Fisker **CARL CHRISTIAN ANDERSEN** (80 Aar), med Tilnavn Husth f. d. 27/12 1844 i Bratten, Elling Sogn. Fader: Anders Christian Christensen. Moder: Ane Marie f. Vestergaard. (Se Fotografi bag i Bogen).

Min Barndom hengled i et godt Hjem, hvor Flid og Sparsommelighed var tilhuse, og jeg blev tidlig vant til Arbejde. Som 10-Aars Dreng tog jeg med min Fader paa Havet. Skolegang havde jeg kun om Vinteren. Som 13-Aars Dreng blev jeg sendt til Skagens Landsogn, som Vinterlærer, i Tiden fra 1. Søndag i Advent 1857 til Palmesøndag 1858. Aaret efter blev jeg konfirmeret, og straks efter gik jeg til søes og sejlede i indenrigs Fart, til jeg i Vinteren 1864 blev

stoppet og skulde have været udkommanderet til Orlogs. Men jeg manglede en Tur over Nordsøen for at blive taget som „Halvbefaren“, hvorfor jeg blev fri. Men da opkom paa en Gang Lyst hos mig til at komme med, og jeg lod mig stille i Stedet for en 35-aarig Mand, der var meget ked af at komme i Krigen. Hans Pas var kommet, og han skulde møde paa Logiskibet „Valdemar“ den 1. Marts. Da han skulde rejse, rejste jeg med ham til Aalborg, hvor jeg blev antaget i hans Sted. Efter faa Dages Ophold paa Logiskibet blev jeg udkommanderet med en af de gamle, kendte Kanonbaade, „Kanonchalup Nr. 22“, som Nr. 27 i Mandskabsrullen.

Vi blev beordret til Als, hvor vi fik Station i Stegsvigbugt og Stevningnord, men under en Vaabenstilstand var vi en Tur i Høruphav, hvor Mandskabet kom i Land paa Kegsnæs og indøvedes i Eksercits. Vi havde ikke ret megen Ulempe af Fjenden, før Tyskerne gjorde Overgang og tog Als. Men vi kedede os gruligt over at se Tyskerne bygge Batterier paa Arnkilsøre og plante Kanoner. Vi laa uvirksom i denne Tid og saa dem arbejde med Spade og Trillebør, hvad vi godt kunde forpurre, hvis man maatte skyde. Men vi maatte ikke skyde, før vi var bleven beskudt. Det hed sig, at vi skulde føre „Forsvarskrig“ men ikke angribe. Vi gjorde Patrouilletjeneste hver Nat langs Slesvigskysten; men den første Morgen efter Batterierne vare i Stand, blev vi beskudt. Det 2det Skud, der ramte vort Kommandoskib, Dampskibet „Hertha“, dræbte en Maskinmester og en Fyrbøder. De sørgelige Rester af dem blev opsamlede i en Presenning og senere begravede i Land. Da Fjenden tog Als, blev vi beskudt hele Natten for at afskære os fra at slippe fra Als. Men i Dagen kom „Rolf Krake“ og signalerede til Rokanonbaadsflotillen om at komme paa Siden og blive slæbt ud. En Baad til foruden Nr. 22 fik fortøjet paa Styrbordsside af „Rolf

Krake". Derefter stod den ud af Fjorden og lagde sig ret ud for Batterierne og beskød disse saalænge, at der kun var en enkelt Kanon, der ikke blev bragt til Taushed. Da vi havde passeret Nordpynten af Als, kom vi i Gang med at redde Soldater fra Nordborg „Retiradebro" ud til Depotskibe, der optog Soldaterne. Da vi stod fra Land med den sidste Last Soldater, var Tyskernes Fortropper os paa saa nært Hold, at de kunde have skudt os ned med Riflerne, men de skød dem af over Hovedet paa os og raabte „Hurra"! Da „Rolf Krake" forlod os ved Nordborg, var hele Rigningen og Baadene og alt Opstaaende saaledes ramponeret, at der kun stod et Stykke af Fokkemasten paa et Par Mandshøjder tilbage.

Da vi blev reddede ombord i „Rolf Krake", og Kugler og Granaterne peb os om Ørene, sprang vi i Læ ved Taarnene, indtil vi saa Lejlighed til at springe ned. „Rolf"s Folk greb os og hivede os tilside for at give Plads til andre at komme ned. Hvor blev vi forundret ved at se den Ro, Mandskabet paa „Rolf" udviste. De spillede nemlig Kort mellem de afløste ved Kanonerne.

Da vi var færdige med at bringe de sidste Soldater og Dragoner fra Als, hørte jeg en Samtale mellem to Dragoner. Den første sagde: „Hvad gjorde Du ved din Hest?" Den anden svarede: „Jeg tog Sadelstøjet og Trendsens af den og lod den løbe." Saa sagde den første: „Du skulde have solgt den, saadan gjorde jeg. Jeg lod Foderværten beholde den, og han gav mig 5 Rdl. for den!" Det var godt Du sagde mig dette, udbrød den anden, saa kan Du give mig en Svingning, naar vi kommer til Faaborg!" Vi var nemlig beordret til Faaborg med Soldater, hvorfra vi siden blev beordret til Assens, hvor vi skulde forrette Patrouilletjeneste i Beltet og omkring Brandsö og Aabenraafjorden. Denne Plads havde vi indtil Fredsslutningen, hvorpaa vi blev hjemmehæderet i København.

Efter min Hjemkomst fra Krigen blev jeg Skolelærer i Raabjerg, hvor jeg var i 4 Aar. Men da jeg ikke var Seminarist, opgav jeg Lærergerningen, da jeg ikke kunde søge andet Embede, og Lønnen dengang var saa lille og kun beregnet paa en „ugift“, hvad jeg var. Jeg købte mig da en lille Ejendom og giftede mig. Da Landejendommen kun var lille og skulde føde 2 Familier, — jeg skulde nemlig forsørge min gamle Far — drev jeg saa en Del Fiskeri ved Siden af.

Efter saaledes at være bosat blev jeg efterhaanden valgt ind i de forskellige kommunale Stillinger ligefra „Brandsynsvidne“ til Sogneraadsmlem, Vandsynsformand, Jordboniteringsformand, Formand for et stedligt Smergelselskab, Taksaationsformand for Fredrikshavns Sparekasse, Strandfoged o. a. L.

Mit Helbred har hidtil været godt, saa jeg endnu kan cykle rundt og varetage mine Forretninger.

Husmand **LARS ANDERSEN ABRAHAMSEN** (83 Aar), f. d. 25/7 1841 paa Fejø. Fader: Abraham Andersen f. 1800 og Moder: Maren f. Jensen ogsaa f. 1800.

Jeg var med Kanonbaaden Schrødersee i ca. 12 Maaneder.

Vi var 40 Mand ombord, og mit Nr. var 40. I Begyndelsen var jeg Fyrbøder, ellers var jeg Hovmester Bertel Frandsen behjælpelig og købte ind til Kahytten, naar vi var ved Land. Kaptajnen hed Christiansen og Officererne Løjtnant Wulff og den indrullerede Løjtnant Bønnelykke. Kanonér Krag var fast i Tjenesten.

Vi var ikke i Slag, men vi gik som Transport og sejlede med Spioner over til Skoven ved Vejlefjord. Naar vi sejlede derfra, skød Tyskerne efter os, saa Kuglerne fløj om Ørene. Vi maatte dække os, og saa siden fejede vi flere Spande Spidskugler op af Dækket, og det skete ikke saa sjældent.

Paaskenat sejlede vi for Kaptajn Stockfleth med nogle Folk

til Vejlefjord. De gik op i en Bondegaard tog 20 Prøjsere og Østrigere tilfange med deres Heste, som vi fik om Bord. En Soldat af Fangerne vilde løbe fra os, men Kaptajn Stockfleth skød ham ind i det ene Laar, saa vi maatte forbinde ham, da han var baaret ombord. Blodet løb ud af Spygattet fra ham. En Broder af ham, der ogsaa var Fange, laa og græd over ham. De var nogle pæne Folk, de Fanger. Vi maatte saa sejle til Korsør med baade Folk og Heste, men Hestene var bagefter paa Slæb i en Robaad. Arbejdet var næsten altid om Natten, saa vi fik ikke megen Søvn i den Tid Krigen varede, men nu, naar man ikke kan arbejde mere, saa har jeg jo Tid at sove.

Jeg har kun at bemærke, at vi, som ikke kan arbejde mere, vi faar saa lidt i Aldersrente. Jeg er snart 83 Aar og min Hustru 73 Aar; vi faar begge to tilsammen 58 Kr. 50 Øre om Maaneden, og saa maa vi svare i Kommuneskat Renter af Huset 58 Kr. 50 Øre om Aaret, og det er en streng Tid denne Vinter med det dyre Brændsel.

Nu ved jeg ikke, at jeg kan huske mere; Hukommelsen bliver jo ogsaa svækket. Det kan jo være, at Foreningen tænker paa os gamle Veteraner, da det er 60 Aar siden, vi var med.



Fhv. Rorsbetjent **I. A. BACK** (84 Aar), f. d. ¹²/₁ 1840 paa Læsø. Matros i Fregatten „Jylland“. Skibs-Nr. 113.

Var under Slaget ved Helgoland Udkig i Fore-Mærs. Under Kampen landede en østrigsk Granat i Vandtønden i Fore-Mærs, men Tønden var tom. Da Granaten laa og hvædede i Tønden,

greb Back den og smed den over Bord, da i Tilfælde af

Explosion hele Foremørs med sin 10 Mands Besætning sikkert saa vilde være sprængt i Luften, og „Jylland“ være blevet truffet af et lignende Uheld, som det, der ramte „Schwarzenberg“.



Fhv. Fiskeriforpagter **PEDER CHRISTIANSEN** (82 Aar), f. d. 23/9 1842 paa Wedellsborg. Fader: Christian Christiansen. Moder: Kirsten f. Larsdatter.

Efter at være hjemkommen fra en Rejse med en Hamborger Bark til den mexikanske Kyst i September 1863, blev jeg indkaldt til Orlogs i December og kom straks ombord i Fregatten „Niels Juel“. I Februar blev Fregatten udkommanderet paa et Krydstogt i Nordsøen. Paa Doggersbank kaprede vi en prøjsisk Bark, og jeg blev sammen med 4 Kammerater og Reserveløjtnant Kristensen sendt ombord i den for at sejle den til København. Efter en haard Rejse, hvor vi under Jyllands Kyst fik en Storm, saa at en Del af Rejsningen gik over Bord, naaede vi København med den først i Marts. Først i April kom „Niels Juel“ tilbage fra sit Togt, og jeg sammen med de øvrige, der sejlede Prisen hjem, og som havde ligget paa Logiskibet, kom da ombord i Fregatten igen.

Kort Tid efter gik Eskadren „Niels Juel“, „Jylland“ og „Hejmdal“ igen ud paa Togt i Nordsøen og traf ved Midagstid den 9. Maj Østen af Helgoland den forenede prøjsiske og østrigske Eskadre. Da Skibet var gjort klart til Kamp, holdt den afholdte Eskadrechef, Kommandør Suenson, en kort Tale til sin Besætning og udtalte, saavidt huskes: „Her har vi Fjenden, som længe har pint og plaget vort Fæ-

dreland, men naar hver Mand gør sin Pligt, haaber jeg vi klarer ham.“

Kampen indlededes af Østrigerne med deres langtrækkende Kanoner. Under Træfningen stod jeg ved Kanon Nr. 6 paa Batteriet, og snart var det Hele indhyllt i Krudtdamp saa der derfra ikke havdes nogen klar Oversigt over Fjendens Stilling. Under Kampen kom Batterichefen, Løjtnant de Coninck, hen til Kanon Nr. 6 og sagde til Kanonkommandøren: „Lad mig faa fat og se om jeg kan ramme de Satans Prøjsere,“ hvorefter han skød; om han ramte, véd jeg dog ikke. Men at vore Skibe ellers ramte ganske godt, er jo Udfaldet et godt Bevis for. Da der omsider gik Ild i „Schwarzenberg“s Forrig, blev det hilst med et rungende Hurra fra „Niels Juel“. Efter at Fjenden havde taget Flugten, og vi forfulgte dem, var det ikke muligt fra Portene paa Batteriet at se dem, hvorfor jeg kravlede ud paa et af Kanonløbene, da jeg nok havde Lyst at se, hvor de blev af, men at der ikke var helt sikkert at opholde sig, fik jeg snart Bevis for, da der kom en Kugle svirrende tæt forbi Ørene af mig.

Naa, de løb jo imidlertid fra os ind paa neutralt Gebet ved Helgoland, og efter at vi havde ventet nogle Timerstid paa, om de skulde komme ud til os igen, satte vi Kursen til Kristianssand, hvor de Saarede kom i Land og de Døde begravedes, hvorefter vi sejlede til København, hvor hele Flaaden samledes baade Nord- og Østersøeskadren. Den samlede Flaade gik derefter ud og laa en halv Snes Dage i Langelandsbelt i Nærheden af Gulstav.

Vi blev saa med „Niels Juel“ sendt til Glasgow med Mandskab til en der for dansk Regning under Krigen bygget Panserfregat „Danmark“. Hjemkommen derfra i Efteraaret 1864 blev jeg hjempermitteret.

Efter igen at have sejlet til Koffardies en Tid, blandt andet en Rejse til Brasilien, gav jeg mig til at fiske og over-

tog min Faders Forretning i 1877, som Forpagter af Aalefiskeriet under Wedellsborg Hovedgaard, som jeg drev, til jeg i 1909 afstod det til min Brodersøn, hos hvem jeg siden har opholdt mig. Mit Helbred er godt, og jeg er stadig beskæftiget, særlig med Netbinding.

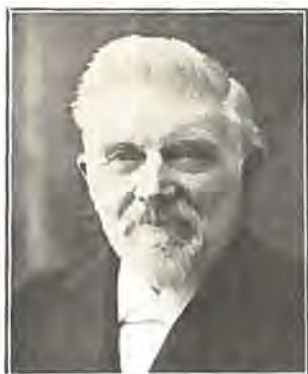
CHRISTIAN GOTTLIEB LEIBRECHT ERICHSEN (86 Aar), f. d. 22/8 1838 i Aabenraa. Fader: Folle Erichsen og Moder: Mette Cathrine f. Baggesen. Dannebrogsmænd.

Deltog i Slaget ved Helgoland om Bord i Korvetten „Hejmdal“ som Kanonkommandør ved en riflet Kanon. Under Slaget blev Ferdinand Kofoed saaret af en Granatsplint; han bragte mig Ammunition til Kanonen, og ved den Lejlighed stod jeg og manglede Granaten. „Tag saa en Kugle i Krandsen og før den ind“, sa'e jeg. Samtidig kom Granaten. Mandskabet er saa ved at føre den ind, men jeg raabte: „Tag den ud, der er jo en Kugle inde,“ men det kunde de ikke. „Saa før den ind,“ raabte jeg lidt „bidster“. Men ved den Lejlighed sprang Brogen og en Holstener ved Navn Hoffmann havde lovet mig, „at kommer vi i Slag, slaar jeg hver Mand ved Kanonen ned med min Haandspag.“ Men det glemte han. Da Brogen sprang, var han færdig, og Manden paa den anden Side Kanonen jog ham væk og gjorde i Stand. Dagen efter siger jeg til ham: „Du glemte dit Løfte?“ „Ja, jeg saa, det gjaldt at frelse sit eget Liv!“ sagde han.

Løjtnant Carstensen, som var Næstkommanderende, kom syg fra Skibet, men sagde før til os, at hvis vi ønskede en anbefaling, saa boede han der, jeg kan ikke mindes hvor. Jeg kom saa fra Skibet som Sønderjyde og gik op efter en anbefaling. Da jeg ringede paa, kom Fruen. Da hun kunde se paa Huen, at jeg hørte til „Hejmdal“, raabte hun ind til sin Mand: „En Mand fra „Hejmdal“!“ Da han saa kom, sagde han: „Er „Hejmdal“ paa Reden?“ „Nej, den ligger

ved Nyborg," sagde jeg. Saa blev han helt skarp og sagde, hvordan jeg var kommet her, men da jeg meddelte, at det var, fordi jeg var Sønderjyde, saa var Alt godt. Kom nu med ind, og nu maa Du ikke tage mig ilde op, jeg siger „Du“, nu er vi lige, saa Du kan jo sige det samme til mig. Det kunde jo ikke falde mig ind. Saa sagde han: „Det gør mig ondt, at jeg ikke ser dig med Dannebrog, men Du skal nok faa det, jeg har indstillet dig.“ Jeg fik det saa 1904. Blandt andet sagde han, naar vi kommer ind igen, skal Du søge mig, saa skal vi se at faa en bedre Plads til dig. Nej, det bliver De fri for, for nu tager jeg til Randers. Der ligger jo Prøjserne, sagde han, saa Du maa love mig ikke at gaa i prøjsisk Tjeneste. Ja, det kan jeg let love! Ja, men Du skal aflevere dit Pas til den prøjsiske Kommandant! Det gør jeg ikke! Ja, men det skal Du! Men jeg gjorde det ikke, og faa Dage efter var Prøjserne ude af Randers.

1868 blev jeg viet i St. Mortens Kirke d. 9de Maj til Minde om Slagdagen. Der boede vi saa til November 1872. Lægen raadede mig saa til at flytte, da min Kone var en Fynboe og ikke kunde taale Klimaet. Vi tog da til Lange-land, hvor vi boede til 1910, men da var Arbejdskraften borte. Vi flyttede saa til vor eneste Søn, der dengang boede i Korsør. Han blev saa forflyttet til Odense og atter under Verdenskrigen hertil Thy som Elektricitetsbestyrer i 1917, og saa kom vi herop og holdt Guldbryllup i 1918. I Februar i Aar mistede jeg min kære Hustru i en Alder af 80 Aar og 2 $\frac{1}{2}$ Maaned.



Købmand, fhv. Skibsfører **ANDERS ANDERSEN FABRICIUS** (81 Aar), f. d. $\frac{4}{4}$ 1843 paa Samsø. Fader: Rasmus Fabricius. Dannebrogsmænd.

Under Krigen gjorde jeg Tjeneste i Korvetten „Hejmdal“ som Helbefaren Nr. 160. Vi gik straks ved Krigens Udbrud til Østersøen for at blokere den preussiske Kyst, hvor vi tog flere Priser, og deltog i Træningen den 17. Marts ved Greifswalde. Afgik derefter til København med de Døde og Saarede og videre til Nordsøen for at blokere Elben, hvor vi tog Fregatskibet „Albatine“ af Hamborg, hvor jeg gjorde Tjeneste som Iste Styrmand til København og afleverede den til Trekroners Mandskab. Med Fregatten „Jylland“ gik Prisemandskabet til Kristianssand, hvor Eskadren laa, og vi kom saa ombord i vore Skibe igen.

Den 8. Maj gik Eskadren Syd paa, og den 9. Maj traf vi Fjenden. Ved Kommandør Suensons rolige og veloverlagte Manøvrer med Skibene, som han holdt i sluttet Køl vandslinie med Mundingerne af Kanonerne altid rettede mod Fjenden, bleve Østrigerne efter flere Manøvrer saa ilde tilredte, at de med Ild i „Schwarzenberg“ var nødt til at tye ind under Helgoland, og Slaget var saaledes vundet til Ære for den danske Marine. Vi gik da til Kristianssand, hvor de Døde blev begravede, og videre til København, hvor vi ankom Iste Pinsedag og var Genstand for stor Æresbevisning.



JOHANNES FREDERIKSEN (84 Aar), f. d. $\frac{3}{8}$ 1840 i Torning, Viborg Amt. Fader: Gaardejer Frederik Thomsen. Moder: Bolette Maria.

Jeg gjorde Tjeneste i Skruefregatten „Jylland“ og var Søartillerist og betjente Kanonerne og hvad dertil hørte. Mit Skibs-Nummer erindrer jeg ikke mere.

Hvad Slaget ved Helgoland angaar, kan jeg erindre, at da Fjenderne nærmede sig os, kaldte Kaptajn Suenson paa Flag-skibet „Niels Juel“ os paa Siden af sit Skib, og han talte til os paa sin Kommandobro og sagde: „Nu møder vi Fjenderne, nu stoler jeg paa, at vi vil kæmpe som vore tapre Kammerater ved Dybbøl,“ og det besvarede vi med 3 Gange Hurra! Og det varede ikke længe, før Fjenderne begyndte at aabne Ilden fra deres riflede Kanoner, før vi kunde naa dem. Jeg erindrer, at en af deres frygtelige Spidsgranater sprang inde paa Batteriet i Nærheden af den Kanon, jeg var med at betjene, og gjorde der en frygtelig Ulykke, men da vi saa, at der var Ild i deres største Skib, og de sejlede mod Helgoland, blev vi jo meget begejstrede for den Sejr, vi havde vundet.



Fhv. Skibsfører **EMIL GADE** (86 Aar), f. d. $\frac{21}{3}$ 1838 i Roskilde.

Iblandt de faa lyse Minder, vi har fra 1864, er vel Affæren ved Helgoland en af de smukkeste, — det var dog endelig en rigtig Sejr; thi i Land gik det kun

elendigt, hvad vore tapre Soldater vandt den ene Dag, tabte de den næste, og den ene bedrøvelige Efterretning kom efter den anden.

Nogen særlig Begejstring for Krigen, saaledes som i 1848, var der ikke, det forekom mig, som om man følte, at den kunde være undgaaet. Vi, som var med ved Helgoland og slap godt derfra, var selvfølgelig meget glade og stolte over Sejren.

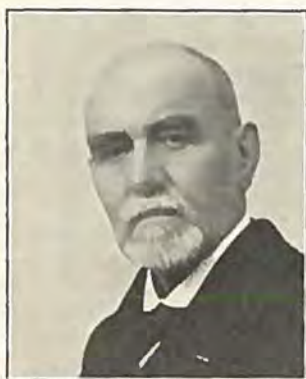
Jeg var Helbefaren ombord i Fregatten „Jylland“, havde Skibs-Nr. 154, og var ved en af Kanonerne paa Agterdækket. Om Formiddagen den 9. Maj mødte vi den engelske Fregat „Aurora“, — Vejret var meget smukt, og Søen var smul som en Dam, — Engelskmanden sendte en Baad ombord og lod os vide, at Fjenden var paa Vej imod os. Efter at vi havde skaffet Kl. 12, blev der pebet „Klart Skib“, og vi stod klar ved de styrbords Kanoner. Noget efter saa vi Østrigerne forude lidt om Styrbord. Preusserne saa jeg senere et Glimt af om Bagbord, saa vidt jeg véd, ramte der os ikke noget Skud fra dem, og vi skød heller ikke paa dem.

Det varede ikke længe førend Kuglerne fra Østrigerne begyndte at flyve hen over os, og saa begyndte vi at fyre. Chefen og den yngste Løjtnant var paa Broen, og daværende Løjtnant, senere Admiral Koch, stod tæt ved min Kanon og maalte Vinkler og angav Elevationen. Kommando hørte man ikke noget til. Kuglerne fløj lystigt over os, men der faldt ingen i Nærheden af mig. Det viste sig senere, at især to Kugler eller Granater, der havde ramt en forude agten for Bakken og en paa Batteriet, havde kostet flere Mennesker Livet.

Efter at Kampen havde varet et Par Timer, hørte man pludselig Hurraraab; jeg saa ud af Kanonporten og saa, at der var Ild i Fortoppen paa „Schwarzenberg“, den var ikke langt borte og vendte Agterenden mod os. „Radetzky“ styrede

hen imod den, for at dække den. Ikke længe efter var Kampen forbi. „Jylland“, som var i Midten, havde lidt det største Tab, 12 Døde og henved 30 Saarede. Jeg kan ikke nægte, at jeg var meget glad over, at jeg var sluppet helskindet fra det, men det var jo et sørgeligt Syn, at se de Døde og Haardtsaarede.

Jeg har senere i London truffet en af Besætningen paa den engelske Fregat, der havde ligget i Ro og Mag og set paa Kampen, han fortalte, at hele Besætningen, der ombord, var oppe i Rigningen, og da der gik Ild i „Schwarzenberg“ raabte de tre Gange Hurra for de Danske.



Forhv. Maskinmester **JULIUS VICTOR GJETTING** (79 Aar), f. den 26/1 1845 i København. Fader: Rebslager i Marinen N. C. Gjetting, Moder: A. R. Gjetting f. Wilumsen. Ridder af Dbg., Dannebrogsmænd.

Som Maskinassistent i Fregatten „Jylland“ fra 22. Januar 1864 til Togtets Slutning i Oktober—

November s. A. deltog jeg i Slaget ved Helgoland.

Jeg havde Frivagt og stod paa Dækket ved Bbs. Faldreb, da Eskadren samledes om den Kommanderende, som ifølge O. Lütken: „Kampen ved Helgoland“ udtalte: „Der har I Østerigerne, Folk! Nu møde vi dem; jeg stoler paa, vi ville kjæmpe som vore tapre Kammerater ved Dybbøl!“ Derefter blev der blæst „Klart Skib“, og jeg mødte paa min Skyt-rulleplads paa Fyrpladsen efter at have forsynet mig med Huggert og Pistol. (1 Entreskifte).

Følgende Hændelser indtraf i og omkring Maskin- og Kadelrum: Ved en Granats Sprængning i 1ste Mesters og 2den

Mesters Lukafer slukkede Lamperne i Maskinrummet, saa der blev delvis mørkt, da selve Maskinlugen var dækket med Køjer. I de to Lukafer lavede den Ravage, og en Del af Lukaferne styrtede ned paa agterste Fyrplads, og da vi gjorde klar til at brænde det, forbød Iste Mester det, for — som han sagde — maaske det kunde bruges igen. Bunden af Granaten gik over Loftlugen og havnede i Styrmandenes Lukaf om Bb. og raserede deres Spisekammer. Et Stykke af Granaten traf den opstaaende Kant af Vinkeljernet omkring Loftlugen til agterste Fyrplads, hvor Hoveddamprøret til Maskinen laa ubeskyttet. Det har været paatænkt at skyde med glødende Kugler, da der var 3 à 4 saadanne klar og Apparaterne til deres Ophejsning; men der blev ikke Brug for dem. Skibssergenten tænkte paa dem, der arbejdede i Dybet, og han stillede med en Mand med 2 Pøse ved Maskin nedgangen og raabte: „Her Manne, her er Brændevin og Øl!“ men Iste Mester bad ham gaa igen med det. Et uhyggeligt Syn mødte En, naar man kom op af Maskinen; der laa nogle døde Soldater, som var svært medtagne af Granatstumper. En Granat sprængtes i Skorstenen og lavede c. 30 Huller ved sin Udgang. Midt under Affæren vældede Hurraaabene fra Batteriet ned i Maskinrummet, og uvilkaarligt fløj Huerne af nede hos os, og vi deltog i Hurraraabene. Hvad vi raabte Hurra for, anede vi ikke; men at det var noget glædeligt for os, var vi paa det rene med; det var, da Flammerne slog ud fra Bugen af Foremerssejl paa „Schwarzenberg“, som maatte vende og sætte Kursen mod Helgoland. Det er, hvad jeg mener at kunne huske at have set og hørt under Kampen ved Helgoland.



Fhv. Tømrer **RASMUS HANSEN** (83 Aar), f. d. $30/6$ 1841 i Tullebølle. Fader: Mads Hansen. Moder: Johanne Hansen.

Var med i Slaget ved Helgoland i Fregatten „Niels Juel“, men erindrer ikke mit Skibs-Nr. Under Slaget eksploderede en Granat paa Dækket og en Splint ramte mit ene Øre, men jeg blev paa min Post.



Husejer **HANS HANSEN** (81 Aar), f. d. $12/2$ 1843 paa Amager. Fader: Hans Jensen. Moder: Sidse f. Hansen.

Mit Skibs-Nr. i Fregatten „Jylland“ var Nr. 358. Af Erindringer om Slaget staar der mig kun klart, at Besætningen ved min nærmeste Kanon blev skudt væk. Da raabte Løjtnant Gjødese oppe paa Broen: „Er der noget i Vejen?“ Saa blev der svaret Nej! Og saa sang vi „Paaen igen lille Ferdinand Ludvigsen!“



Fhv. Sømand **JOACHIM HINRICHSEN** (78 Aar), f. d. $6/11$ 1846 i Toftum paa Føhr. Fader: Ocke Hinrichsen. Moder: Dorothea f. Ketels.

Jeg meldte mig, da Krigen

brød ud, hos Kaptajnløjtnant Hammer som Frivillig, 17 Aar gammel, og blev taget til Fange af Østrigerne. Den Gang vi blev afbetalt fra Løjtnant Holbøll, spurgte den østrigske Højstkommanderende mig, hvad jeg lille Knirps vil gøre med alle de Penge, sagde jeg, at jeg vilde give dem til min Mor. Han sagde saa, „Du kan blive en god Dreng, men Du maa aldrig gaa igen i Tjeneste hos Kaptajnløjtnant Hammer, Du maa gaa hjem“. Jeg vilde aller helst gaa til ham samme Dag igen.

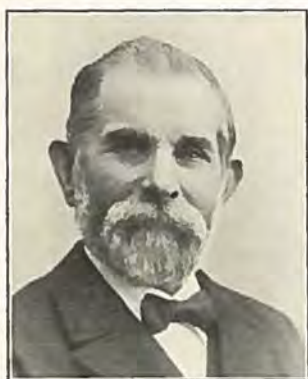
I Marts 1864 hentede vi Kanonjollerne fra Fanø med 3 Krydsfartøjer og Kutteren „Neptunus“. Toldassistent Gylsen var paa vort Krydsfartøj, men han var fuld og sagde, han skulde saa snart som muligt til Føhr med Bakkerne, som vi havde paa Dækket, men vi havde ogsaa Proviant for 1 Kanonbaadsbesætning. Om Aftenen satte Kutteren Flag, at Krydsfartøjerne skulde vente, men Gylsen brød sig ikke derom. Næste Dag kom vi til Vyck, og den næste Dag kom en Krydser med Ordre til at komme lige straks til Nøsse paa Sylt, fordi den ene Kanonjolle var uden Proviant. Ved Sylt mødte vi Kaptajnløjtnant Hammer med Kutteren og den omtalte Jolle, og den Udskæld, som Gylsen fik, kunde vi jo ikke forstaa, men han var meget gal, og Gylsen han græd voldsomt. Saa begyndte Kaptajnløjtnanten at tale Tysk til vor Skipper, og saa viste det sig, at et Fartøj med Folk var paa Vej til Fastlandet. Vi blev saa sendt paa Jagt efter dem og skulde bringe Folkene tilbage til Sylt og Fartøjet til Vyck. Der var i det hele 9 Personer, og Gylsen sejlede med Fartøj og Folk til Vyck, og Hammer var saa gal, at Gylsen fik et Slag paa Hovedet. Derpaa sejlede vi igen til Sylt og satte Folkene i Land, og saa laa vi ved Byen Heitum, indtil vor Proviant var spist, og Sylterne vilde ikke sælge os noget. Vi gik da uden Ordre til Vyck for at proviantere, og den Gang gik det noget bedre med Gylsen. Vi blev kort Tid

efter sendt til Dagebøll for at hente Posten til Øen og blev saa der taget til Fanger i nogle Timer, men da Kontrolløren sagde, at Hammer vilde komme og skyde paa Dagebøll, blev vi givet fri, men fik ingen Post med os.

Jeg har sejlet senere 4 Aar med den Grønlandske Handels Skib „Nordlyset“ som Matros.

Vi har indtil de sidste 2 Aar haft vort gode Udkomme, men nu er al Ting saa dyrt, saa mine 30,000 Mark næsten alle er borte, men i Januar faar jeg 100 Kr. fra Danmark som Hædersgave. Min ejegode Hustru mistede jeg i Februar Maaned i Aar.

Hinrichsen hejste Dannebrog under Afstemningen i 1920 paa sit Hjem, hvad der blev set meget skævt til paa Øen.



Fhv. Maskinmester i D. F. D. S.
FRANZ CHRISTIAN VILHELM JENSEN (88 Aar), f. d. ²⁰/₁₁ 1836 i Melholt, Dronninglunds Sogn. Fader: Gaardmand Jensen. Dannebrogsmænd.

Blev udskrevet til Rekrut i Sommeren 1862 i Aalborg ved 11. Bataillon, gik Rekrutskolen igennem i 10 Uger og blev derefter permitteret som en af de første Riffelskytter. Tog derefter til København og henvendte mig paa Orlogsværftet i Foraaret 1863 og blev antaget som Maskinassistent til Kanonbaaden „Hauch“ paa Sommertogt, og efter Hjemkomsten blev jeg overført til Panserskibet „Rolf Krake“ som Maskinassistent. „Rolf Krake“ var lige ankommet fra England, og vi var da paa Togt med den om Efteraaret, hvorefter jeg blev om Bord i Skibet og arbejdede ved Eftersyn og Reparation af Maskinen og Kedlerne.

I November 1863 kom der en Indkaldelsesordre til mig, hvorefter jeg havde at stille i Slesvig By, ved 11. Bataillon. Jeg gik med Ordren til Direktør Tuxen for Orlogsværftet, hvor jeg fik den Besked at efterkomme Ordren uopholdelig. Direktøren sagde til mig, at der var blevet indsendt Ansøgning til Ministeriet om at beholde mig i Marinen, men den Ansøgning var vistnok kommet for sent, derfor havde jeg at efterkomme Indkaldelsen, men der skulde nok blive sørget for at faa mig tilbage igen.

Efter Ankomsten til Slesvig gik jeg og eksercerede i c. 1 Uge, og vi var klar til Udrykning altid, om Reveillen lød. Endelig en Aften c. Kl. 10 lød Reveillen, hvorefter vi alle skyndsomt mødte paa Alarmpladsen, hvor der var opstillet en Masse Kasser med Ammunition, fra hvilke der blev udleveret 60 Stk. skarpladte Patroner pr. Mand. Da det var besørget, fik vi Ordre til at lade Riflerne, hvorefter vi med vort Habengut afmarscherede til Banestationen i Slesvig, hvor vi blev stuvede ind i Kreaturvogne, som førte os til Neumünster. Ankomne der, blev jeg indkvarteret hos en Væver; det var en rigtig behagelig Familie, og Manden talte ikke andet end Dansk til mig. En Dag jeg talte med ham i hans Forretning, spurgte han mig, om jeg troede, der blev Krig, og da jeg bejaede det, sagde han, at det vilde blive slemt for hans Forretning, da det meste af, hvad han vævede, gik til Danmark. Den sidste Dag jeg var i Neumünster, havde jeg Vagt udenfor Kompagnikommandørens Bolig. Da jeg havde staaet der en lille Timestid, kom en Soldat forbi og sagde til mig: „Der er jen av vos, der ska' permeteres, men om de æ dæ eller mæ, ve di it!“ Jeg forstod jo nok Meningen. Han spurgte derpaa: „Ka a it fo di Bouser“, (for mine var nye og hans var gamle), og dermed gik han. Han fik dog ikke mine Benklæder, da jeg aldrig saa ham siden. Lidt efter kom en Korporal forbi og sagde: „De skal jo per-

mitteres, Jensen;" lidt senere kom en Sergent hen til mig, der kraftigt udtrykte sig saaledes: „Hvad Satan staar De her efter, Jensen, De skal jo permitteres," hvorefter han gik hen i Vagten og skaffede Afløsning. Vagtkommandøren gav mig Ordre til straks at give Møde i Overkommandoen, hvor jeg traf Oberstløjtnant Rist, som meddelte mig, at jeg herved blev permitteret, men skulde til Stadighed holde Bataillon en à jour med mit Opholdssted. Jeg tog med Banen til Slesvig, hvor jeg afleverede min Mundering og Vaaben, fik mit civile Tøj udleveret, rejste til København, meldte mig paa Orlogsværftet, fik Ordre til at gaa om Bord i „Rolf Krake“ for at fortsætte med Eftersyn af Maskine og Kedler under Førstemester Jensens Kommando.

Den 9. eller 10. Februar 1864 blev „Rolf Krake“ udrustet og lagde ud af Flaadens Leje paa Inderreden. Her forefaldt følgende lille Tildragelse, som jeg beretter, da den vidner om en vis Selvstændighedsstilling for Maskinbetjeningen paa et Omraade som Folkeholdet selv i Orlogsskibe paa de Tider.

Førstemester kom og bad mig om at gaa i Land og skaffe en Fyrbøder ombord, som var udebleven efter erholdt Landlov. Hans Adresse var en lille Beværtning i Klerkegade. Jeg fandt Stedet, og tillige Manden jeg søgte, der sad og drak med nogle Arbejdsfolk, da jeg kom ind og frembragte mit Ærinde, idet jeg spurgte ham, om han kendte mig. Ja, det er jo Maskinassistent Jensen, sagde han, men han havde ingen Lyst til at forlade Selskabet, han befandt sig i, men anmodede mig derimod om at deltage i deres Drikkelag. Jeg afslog det og sagde, at han havde at følge mig uopholdeligt, og da han nægtede det, betydede jeg ham, at jeg saa maatte anvende Magt, hvorefter jeg gik ud og hentede et Par Betjente, som jeg anmodede om at bringe Manden ned til Toldboden. Dette skete da, efter at de først havde taget nogle Basketag ude paa Gaden, hvorefter Manden blev sat

ind i en Droske, som jeg havde hentet, og saa gik det ad Toldboden til, hvor Baaden laa og ventede paa os. Efter at være kommet langs Siden af „Rolf Krake“, blev en David svinget ud, og en Strop hevet ned i Baaden. Stroppen blev længet an under Armene paa Manden, og han blev da hevet ombord, hvorefter „Rolf Krake“ lettede og afsejlede til Sønderborg. Faa Dage efter lettede vi og afgik til Flensborg Fjord, hvor en Bro samt de tyske Batterier i Land blev beskudt. Fra Land svarede med Granater, hvoraf nogle ramte Skorstenen, der blev gennemhullet, og andre gjorde en Del Skade paa det Opstaaende paa Dækket. Den hele Træfning varede et Par Timer. Vi gik tilbage til Sønderborg, hvor Skaden udbedredes af Maskinbesætningen. Kort Tid efter gik vi ind i Vemmingbund og beskød med Held Tyskerne (med Kardæsker), da de var lejrede i en Lavning udenfor Dybbøl Skansen. Ilden fra os var af saa stor Virkning, saa Tyskerne maatte trække sig bort. — Skibet var ikke tilankers under denne Kamp —. Tyskerne svarede ikke Ilden, fordi de Tyskere, som laa ved Broager, kunde risikere at ramme deres egne Landsmænd, som laa i Lavningen, dersom de forsøgte at skyde paa os. Denne Kamp varede omtrent $1\frac{1}{2}$ Time, hvorpaa „Rolf Krake“ gik tilbage til Sønderborg heftig beskudt af Tyskerne, der laa ved Broager, dog uden at gøre Skibet ukampdygtigt. Blandt andet ramte en Granat Kabyssen og gjorde rent Bord derinde, men heldigvis var Kokken beskæftiget andetsteds under Kampen.

Den 18de April lettede „Rolf Krake“ Kl. 10 Form. og stod ned mod Vemmingbund. Under den Kamp, som fandt Sted herfra, gik en Granat gennem Dækket og dræbte Løjtnant Jespersen, samt saarede en halv Snes Mand. Skodterne til Officerskamrene antændtes, og der hørtes nu Raab om Vand. Jeg blev da beordret op for mulig at se, hvad der var sket. Da jeg aabnede Døren til Agtermessen, mødte mit Øje det

frygtelige Syn af Løjtnant Jespersens Lig, hvoraf Hovedet var halvt afskudt, samt flere Saarede, spredte ud over Messergulvet. Ilden var derimod næsten slukket.

Løjtnant Jespersen var en virksom Officer. Jeg erindrer, at han f. Eks. en Nat efter Ordre var ude med to Baade for at afsøge Vemmingbund, da det antoges, at Tyskerne havde udsat Fiskenet for at hindre „Rolf Krake“s Bevægelser. Ekspeditionen lykkedes saa godt, at Løjtnant Jespersen vendte tilbage med den ene Baad fyldt med Fiskenet — som et Hølæs — og i den Baad, hvori han selv og Mandskabet var, havde de Touglig næsten helt op til Randen, som alle var afskaarne fra Fiskenet, som de havde ladet gaa til Bunds, da Baadene ikke kunde rumme dem.

Efter Dybbøls Fald gik „Rolf Krake“ ind tilankers i Augustenborg Fjord, hvor vi laa nogle Dage, indtil Als blev taget. Om Natten gik vi ud til Arnkildsøre, hvor Tyskerne da var i Gang med at sætte Soldater over til Als. Vi beskød da Baadene og skød 6 à 7 fulde af Soldater i Sænk. Efter dette syntes ikke flere Baade at forsøge paa at sætte over, hvorefter vi gik tilbage til vor gamle Ankerplads i Augustenborgfjord og ankrede, hvorefter der blev kommanderet Hvil, dog saaledes, at vi kunde være klare paa et Øjeblik, naar Ordren „Klart Skib“ lød. Tillige med Andre gik jeg da op paa Dækket i den dejlige Sommernat for at faa lidt frisk Luft, men da efter c. $\frac{1}{2}$ Times Tid Kuglerne fra Fjenden begyndte at pibe om Ørene paa os, forsvandt vi skyndsomt under Dæk. Neppe var vi kommet ned, før Ordren „Klart Skib“ lød, hvorefter vi lettede og gik ud til Arnkildsøre igen, men her saas ingen Tyskere atter at forsøge Overgang. Vi gik da til Nordborgfjord. Ankommen ud for Fjorden, kom Hjuldampskibet „Hertha“ og lagde sig langs Siden af os i Læ, hvorefter Mandskabet fra „Hertha“ gik om Bord hos os. Vi fortsatte da Rejsen Nordpaa med „Hertha“ slæbende langs

Siden. Ankommen til Nordsiden af Als, hvor der laa en Del Smaaskibe, som optog de flygtende danske Soldater fra Als, laa „Rolf Krake“ saaledes, at den kunde beskyde Tyskerne, dersom de havde forsøgt at forhindre de flygtende Soldater i at komme ombord i Skibene. Da tilsyneladende alle Flygtninge var kommet ombord paa Skibene, lettede disse og stod sammen med „Hertha“ over mod Fyen. Derefter gik „Rolf Krake“ til Kajnæs, hvor Línieskibet „Frederik d. 6.“ laa tilankers med flere andre Skibe, som optog Flygtninge, der kom fra den Kant. Her blev „Rolf Krake“ ligeledes lagt saaledes, at den kunde beskyde Tyskerne, dersom de havde trængt paa. *

Da alt var klart ved Als, gik „Rolf Krake“ over i Lillebelt udfor Hindsgavl bag den lille Ø Fænø og laa her indtil Freden sluttedes, hvorefter vi gik til København og lagde ind i Flaadens Leje.

Faa Dage efter blev jeg tillige med Andre sendt til Skotland for at afhente Panserskibet „Danmark“.

Under Kampen ved Vemmingbund var Maskinskyllightet borttaget, og paa det Jernristværk, som var under Skyllightet, blev Køjerne bredt ud, saa der var ingen Dagslys i Maskinrummet. Pludselig kom en Granat, som skød baade Køjer og Skyllightsstænger los, saa Stænger og alt raslede ned i Maskinrummet og ind i Maskinen. Førstemester stoppede straks Maskinen af Frygt for, at de nedfaldende Genstande og Jernstænger skulde beskadige den.

Jeg sejlede senere i 30 Aar som 1ste Maskinmester i D. F. D. S. og lever nu som Pensionist her i København.



Fhv. Smedemester **NIELS JENSEN** (85 Aar), f. d. $21/8$ 1839 i Gjesing — Bryndum Sogn. Fader: Jens Christensen, Moder: Ellen. Dannebrogsmænd.

Indkaldtes til Marinen 4. Jan. 1864 og kom med Fregatten „Niels Juel“. Fik Skibs-Nr. 254 og var Ammunitionslanger. Vi gik ud til søes og skulde ligge og optage tyske Skibe, som sejlede i Farvandet. Jeg husker, at jeg var med en hjem til København. Vi sejlede omkring i et Par Maaneder.

Saa fik vi Ordre til at gaa op mod „Helgoland“, hvor vi skulde møde Fjenden. Det var den 9de Maj, vi fik Kig paa dem; det var en Topsgast, der raabte „En Sejler i Læ!“ men Kaptajnen svarede: „Det er Løgn din Fæ!“ Det var ved 10 og 11 Tiden, da blev der givet en Snaps, og derefter holdt Admiral Suenson en Tale, nu vilde han haabe, han havde nogle raske Gutter, og tage godt Sigte, saa skulde det nok gaa os godt. Saa blev der gjort „Klart Skib“.

Det var saa henved Kl. 1, at „Schwarzenberg“ kom os saa nær, at vi kunde begynde at fyre. Han gav os først et Par Salver. Der stod en Kadet ved Falderebet med en Kikkert, der kom saa en Kugle og tog hans ene Ben, saa kom der Varme i Blodet, saa blev der kommanderet „Fyr“, saa gik alle Kanoner med et Salve. Det gav „Schwarzenberg“ en Vandskade, at han maatte hale alle Kanonerne over i den modsatte Side, og i det samme fik han en Granat skudt ind i Fokkesejlen, saa at Sejlen brændte, saa strøg han Flaget og satte Kursen mod Helgoland og „Radetzky“ bagefter.

Der var ogsaa 3 Kanonbaade, den ene fik den ene Hjul-kasse skudt bort, dermed var de saa færdige, saa var Bataljen endt.

Saa satte vi Kursen efter Norge med de Saarede og Døde til Kristianssand, og saa Dagen efter sejlede vi til København. Da vi kom dér, blev der gjort stor Stads, der blev hejst Dannebrog og alle Signalflag, alle Fuldbefarne blev stillet op paa Ræerne, og der blev skudt med Kanonerne. Og saa kom Kong Christian om Bord, og han gik hen til Admiralen og hængte ham en hvid Rem over højre Skulder, jeg véd ikke, hvad den kaldes, saa gik Kongen ned at se til de Saarede.

Jeg kom i Smedelære, da jeg var 15 Aar, og arbejdede som Svend i 12 Aar. I 1867 blev jeg gift og kom saa til Jerne, hvor jeg fik en Værksted. Jeg havde ikke mange Penge at begynde med, da jeg som Svend kuns havde en Løn af 2 Daler om Ugen, men jeg havde faaet en Laan paa 12 Rigsbankdaler, og jeg maatte jo hænge i, men jeg havde da Arbejde nok, og det gik godt fremad med Aarene. Efter 25 Aars Forløb havde vi en Landejendom til 3 à 4 Køer og en Hest. Da vi saa havde været i Jerne i 38 Aar, blev jeg lammet af Gigt, saa maatte vi sælge Ejendommen og flyttede saa til Esbjerg, hvor vi nu bor.



Fhv. Sømand **NIELS PETER JENSEN** (84 Aar), f. d. ¹⁵/₉ 1840 i Voersaa. Fader: Sømand Niels Jacob Nielsen. Moder: Marie Christine Jørgensdatter.

Jeg gjorde Tjeneste ombord i Korvetten „Hejmdal“ og havde Nr. 70 i 2den Bakke og var Kanonkommandør ved Kanon Nr. 4. Min Broder Jørgen Jensen, som døde ifjor, gjorde ogsaa Tjeneste ombord i „Hejmdal“, men var ikke ved Kanonerne.

Vi havde Mandag Morgen den 9. Maj faaet at vide af en

engelsk Orlogsmænd, at Tyskerne og Østrigerne var i Nærheden, og opad Formiddagen fik vi Røg i Sigte, og vidste det var Fjenden. Admiralen signalerede, at vi skulde komme paa Siden af ham. Han holdt en Tale til os og sagde, at han haabede, hver Mand gjorde sin Pligt; — vi gav ham et Hurra!

Til Frokosten havde vi ingen rigtig Appetit, skønt der vankede en Snaps. Vi kom nu i Kjølvandslinie og styrede mod Fjenden; det varede ikke længe, førend han begyndte at skyde, men det varede noget inden hans Kugler naaede os. Først da den første Kugle susede hen over „Hejmdal“, gaves Ordre til at skyde, og vi gav ham det glatte Lag, og snart var vi indhyllet i en saadan Krudtrøg, at vi ikke kunde se hinanden, men vi sigtede efter Ildglimtene, naar Skuddene gik af hos Fjenden. Jeg troer nok, jeg ramte flere Gange.

Det var til at begynde med noget uhyggeligt, naar Kuglerne kom susende, — og vi dukkede os — men siden ændrede vi dem ikke, men var kun optaget af vort Arbejde hurtigst muligt at faa ladet og faa gjort Sigte. En af mine Kammerater ved Kanon Nr. 4, Ferdinand Kofoed, blev ramt, han faldt som haardt saaret og blev baaret ned.

Næstkommanderende Carstensen gik rundt og saa til os. „Tag nu godt Sigte, Voersaa!“ — Jeg blev altid kaldt Voersaa —. „Giv ham en ordentlig Hilsen!“

Vi fik ikke megen Skade, da „Hejmdal“ laa saa lavt paa Vandet, saa de fleste Kugler gik over os. Kampen varede vel omtrent 3 Timer. Den var paa det voldsomste, da der blev raabt: „Østrigeren brænder!“ Vi løb fra vore Kanoner og sprang op paa Lønningen for at se. Jo, ganske rigtigt, „Schwarzenberg“, den store østrigske Fregat, brændte, og vi raabte Hurra! Nu flygtede de, og vi forfulgte dem. De kom ellers saa vigtige ned mod os, før Slaget begyndte — med rødt Flag paa Fortoppen — vi havde kun „Dannebrog“

hejst. Saa var Slaget jo forbi; Fjenden flygtede ind under Helgoland, og der maatte vi ikke komme for Engelskmanden.

Vi samlede os sammen, og Næstkommanderende holdt en Tale for os, og han sagde, at nu havde han været baade i russisk, fransk og engelsk Tjeneste, men saa raske og modige Gutter som os, havde han ikke set.

Saa landsatte vi de Døde i Kristianssand, og Pinsemorgen kom vi til København, og efter at have spist til Middag — Risengrød og Steg — fik vi Landlov.

Der var ombord i „Hejmdal“ et udmærket Forhold mellem Officerer og Mandskab, — navnlig Næstkommanderende forstod at behandle sit Mandskab. Naar han havde været i Land, samlede han os altid og fortalte os om Krigens Gang, og det kan nok hænde, at vi knyttede Næverne og lovede Tysken Hævn, hvis vi engang traf ham, saa selv om vi vandt Slaget ved Helgoland, ærgrede det os dog alle, at han søgte Ly hos Engelskmanden, saa vi ikke fik Lejlighed til at slaa ham helt.

Dette er i Hovedsagen, hvad jeg husker om Slaget ved Helgoland. Hermed mit Fotografi — et Amatørbillede fra en Rotur paa Voer Aa. Jeg har ikke andre fra mine senere Aar. Jeg vil gerne have det tilbage.



Fhv. Skibsbygger **SVEND JENSEN** (86 Aar), f. d. $31\frac{1}{8}$ 1838 i Sundbyøster paa Amager, Fader: Skibstømrer Jens Pedersen, Moder: Christiane f. Frydendal. Dannebrogsmænd.

I Anledning af Deres ærede Skrivelse skal jeg prøve paa at friske de gamle Minder lidt op fra Slaget ved Helgoland den 9. Maj 1864. Jeg

kom ombord i Fregatten „Niels Juel“ den 15. December 1863, og kom til at gøre Tjeneste som Helbefaren Skibs Nr. 199 og Sluproer i Styrbords Slup. Under Slaget hørte jeg ikke til nogen Kanon, men hørte med til Sejlsregeringen og var Krydstopsgast og fast Rorgænger. Min Plads var paa Agterdækket, og jeg stod ganske nær ved Grev Tramp, da en Kugle kom ind af Styrbords Faldereb og tog hans ene Ben. Vi saa Kødstumperne sidde langs op af Stormasten. Jeg var med til at føre ham ned paa Banjerne. Han var, saa vidt jeg husker, den eneste haardt Saarede paa Dækket.

Efter Slaget gik vi jo saa til Kristianssand og begravede de Døde under meget stor Deltagelse af Befolkningen. Vi kom saa til København i Pinsedagene, og da saa Kommandør Suenson gik om Bord i Krydserkorvetten „Dannebrog“, tog han sine Sluproere med sig, og jeg blev da permitteret den 21. December 1864, da „Dannebrog“ strøg Kommando.



JAKOB PEDER JENSEN (82 Aar),
f. d. 9/10 1842. Fader: Jens Nielsen Kloumann, Moder: Anemargrethe Jacobsdatter. Dannebrogsmænd.

Mit første Togt var med Fregatten „Niels Juel“ som hørende til Prisemandskabet. Vi holdt Blokade i Vesterhavet „Niels Juel“, „Jylland“ og „Hejmdal“, saavidt jeg husker, styrede vi Syd—Sydvest og observerede da Røg forude og styrede saa efter denne, og vi saa nu en Flaadestyrke bestaaende af 3 tyske Kanonbaade og 2 øst-rigske Fregatter. Der blev blæst „Klart Skib“ hos os, og vi lagde os i Slagorden, derpaa aabnedes Ilden fra begge Sider. Kort efter Slagets Begyndelse, grundskød vi „Schwarzenberg“

og skød Ild i hans Fokkemast. Han maatte lempe sine Batterier over i den ene Side for at holde sig oven Vande. Efter dette gik „Radetzky“ op for at dække ham og gjorde derved en meget glimrende Manøvre, som jeg aldrig før har set Magen til. — Jeg har hørt, at Kommandør Suenson senere har truffet Chefen for „Radetzky“, og denne skal da have trykket Suenson i Haanden og rost den danske Flaade og omtalt, at de 2 forenede Skibe da fik det glatte Lag —. Under Slagets Gang saa det ud til, at de tyske Skibe vilde ind under vore Batteriers Ild for derved at komme os paa nært Hold, men vor snarraadige Kommandør Suenson gav da „Hejmdal“ Ordre til at sakke agterud og tage sig af dem, hvilket den ogsaa gjorde med et udmærket Resultat, idet den derpaa sendte en Regn af Granater ned over dem, saa at de straks tog Flugten.

Vi havde mange Træffere under Slaget, saa det saa ud, som vi skulde tage den fjendtlige Flaadedeling til Prise, men de naaede ind under Helgoland, som da var under engelsk Herredømme, saa vi maatte opgive Forfølgelsen. Derefter gik vi til Kristianssand i Norge med de Døde og Haardtsaarede, medens de Letsaarede toges med til København. Hans Majestæt Kong Christian den Niende kom ombord og holdt en Takketale til os, roste vort Mod „som tapre, danske Matroser“.

Derefter var vi nogle, som blev overflyttede sammen med vor tapre og dygtige Kommandør Suenson, under hvem jeg gjorde Tjeneste i „Dannebrog“ Krigen ud som Topsgast. Vi traf ofte Tysken, men han flygtede, før vi kom ham paa Skud.

PETER CHRISTIAN JOHANNESSEN (83 Aar), f. d. ¹⁷/₅ 1841. Fader: Johannes Knudsen, Moder: Martha f. Andreasdatter. Dannebrogsmænd.

Jeg var ombord i Fregatten „Niels Juel“ som Halvbefaren

Nr. 144, var ansat ved Kanon Nr. 4 paa Dækket, venstre Lader, ved Sejlsregering store Gaffelsejl.

Efter Paaske blev vi tilligemed Fregatten „Jylland“ og Korvetten „Hejmdal“ sendt ud i Nordsøen for at blokere Elbmundingen, og da der i Begyndelsen af Maj var meddelt, at østrigske Krigsskibe var blevet observeret i Kanalen, blev alt om Bord gjort klart til at møde disse. Da vi nu FM. d. 9. Maj i Nærheden af Øen Helgoland saa fra Foremørs to store Røgsøjler og et Kvarters Tid efter tre mindre, blev det fra Officererne meddelt Mandskabet, at det var fjendtlige Skibe, som vi nu sejlede i Møde og skulde i Kamp med. Eskadrechefen lod nu sammenkalde hele Skibsmandskabet for at meddele, at vi nu sejlede Fjenden imøde for at kæmpe for vor Konge, vort Fædreland og vort Flag, og tage Hævn for al den Ulykke og Vold Fjenderne havde ført over vore Landsmænd inde i Land. Saaledes var omtrent Indholdet af hans korte Tale, og han udtalte Haabet om, at hver Mand nu vilde gøre sin Pligt. Mandskabet besvarede hans Tale med et rungende Hurra, som Chefen dog bad os om at vente med, til Slaget var endt!

Hver Mand var fuld af Iver og Kamplyst, og Kursen blev sat lige mod de fjendtlige Skibe, „Niels Juel“ forrest med „Jylland“ og „Hejmdal“ i sluttet Kjølvandslinie. De østrigske Skibe „Schwarzenberg“ og „Radetzky“ gik ogsaa frem i Kjølvandslinie, medens de 3 tyske Skibe holdt sig paa Afstand. „Schwarzenberg“ aabnede Kampen, men paa saa lang Afstand at dens Kugler kun naaede godt Halvvejen. Hos os lød Ordren paa, at vi kun skulde skyde, naar vi havde nogenlunde godt Sigte, derfor gik der nogen Tid, inden vi fik begyndt, saa Grev Tramp blev saaret, inden vi fik løsnet et Skud. Endelig blev da Kanonaden almindelig fra begge Sider, og det viste sig, at de mange daglige Øvelser, vi havde haft, bar gode Frugter; alt gik med mønsterværdig Præcis-

sion. Midt under Kampen drejede „Schwarzenberg“ pludselig sin Stævn lige ind paa os, hvilket bekom ham meget ilde, thi nu fik han langskibs Skud fra alle danske Skibe, saa han skyndsomt maatte tage Næsen til sig igen. Derved kom begge Skibrækkerne til at følges Side om Side, og der vankede „glatte Lag“ i hurtige Tempi. Saavidt man kunde se, skød de fjendtlige Skibe stadig for højt, saa det var vore Skibes Takkelage, der led mest Skade. Da endelig Ilden brød ud i „Schwarzenberg“s Rigning, blev den nødt til at søge ind i neutralt Farvand ved Helgoland, og Kampen var endt.

Skønt man ikke kan sige, at vor Sejr var fuldstændig, saa var det dog en smuk Vaabendaad for den danske Sømagt, som Chr. Richardt skriver i sit Digt om Helgolandsslaget: „Det var os, der turde jage, det var dem, der maatte fly.“



Aftægtsmand **CHRISTIAN JØRGENSEN** (84 Aar), f. d. 17/2 1840 i Raabyllille paa Møen. Fader: Jørgen Larsen, Moder: Maren f. Jensen. Dannebrogsmænd.

Jeg var under Krigen 1864 ombord i Fregatten „Jylland“ et af Danmarks daværende hurtigste, nyeste og stærkest armerede Krigsskibe, ført af Orlogskaptajn Holm. Den 22. Januar lagde vi ud fra Flaadens Leje og laa i nogen Tid ved Helsingør for at føre Kontrol med de Skibe, der sejlede gennem Øresund. Jeg var Kanonkommandør ved Kanon Nr. 5 paa Skansen agter paa øverste Batteri. Senere deltog vi som en Del af Admiral v. Dockums Eskadre i Blokaden af de tyske Østersøhavne Pillau og Danzig; senere stødte vi til Kommandør Suensons

Nordsøeskadre nemlig Fregatten „Niels Juel“, Korvetten „Hejmdal“ og Korvetten „Dagmar“; denne sidste gik ud af Eskadren, og „Jylland“ traadte ind i Stedet for, hvad man sagde skete for at vildlede Fjenden, da „Dagmar“ kun førte 16 Kanoner, medens „Jylland“ førte 44. Vi stødte til dem ved Kristianssand den 5. Maj, og næste Morgen stod vi Sønder paa mod Helgoland.

Da Solen stod op d. 9. Maj laa Vesterhavet roligt og blankt foran os i den friske Morgenbelysning. Vi laa Kurs efter Helgoland, da der ved 10-Tiden af Udkiggen i „Niels Juel“ varskoedes Røgen fra de fjendtlige Skibe. Vi blev alle grebne af en ejendommelig højtidelig Følelse, thi selv om vi var alarmerede tidt paa Østersøen, følte vi det alligevel som et mere alvorligt Øjeblik. Eskadrechefen signalerede nu „Beslaa Sejlene“ og „Sæt Dampen op“, og derpaa blev der pebet til at skaffe. Da Skafningen var forbi, blev Signalet til „Klart Skib“ givet, og „Jylland“ og „Hejmdal“ løb op paa B. B. Side af „Niels Juel“. Kommandør Suenson stod paa Vagtbænken, Maskinerne var stoppede et Øjeblik, og medens de 3 Skibe laa Side om Side, pegede han med Haanden ud mod Røgsøjlerne og Masterne, der begyndte at dukke frem over Vandet, og med en Stemme, der kunde høres af Alle ombord i de 3 Skibe, sagde han: „Her har vi Østrigerne, nu møder vi dem, og jeg stoler paa, at disse gæve Gutter gør, hvad de kan, ligesom deres tapre Kammerater har gjort ved Dybbøl.“ Saa gik vi atter agterud igen i Kjølvandsorden og stod rask Sønder efter; det var naturligvis nogle spændende Øjeblikke, og der herskede en højtidsfuld Stilhed ombord.

Ved 2-Tiden faldt det første Skud; det var „Schwarzenberg“ der fyrede paa 6000 Alens Afstand; Skuddet slog ned i Søen agten for „Niels Juel“. Østrigerne fyrede længe inden vi begyndte, deres Skyts var nemlig riflet og derfor

mere langtrækkende end vort; vor Chef havde desuden givet Ordre til „ikke at ødsle med Kugler og Krudt, men tage ham paa Kornet!“ Efterhaanden som vi nærmede os, kom der Liv i Skydningen fra begge Sider, og Kamppladsen indhylledes i Røg, tilsidst var der kun 600 Alen imellem os. Det var nu næsten Stille, og mange af os arbejdede i bar Skjorte i den stærke Varme. Da Kampen havde varet i to Timer, sprang en Granat i „Schwarzenberg“s Foremerssejl og antændte det. Kaptajn Holm raabte, da han saa Granatens Virkning: „Det var et godt Skud fra Kanon Nr. 5!“ Men det har jo ikke været nemt at afgøre. Men var det rigtigt, hvad Kaptajnen sagde, saa var det jo mig, der havde Heldet den Dag til at sætte det afgørende Skud ind.

Ilden greb mere og mere om sig i „Schwarzenberg“, men „Radetzky“ lagde sig hen og dækkede den, og de fjendtlige Skibe blev ved med Skydningen. Dog maatte de give op og holde ind under Helgoland i neutralt Farvand, hvor den engelske Fregat „Aurora“ stoppede os.

Natten mellem den 9. og 10. undslap de fjendtlige Skibe med blændede Lanterner ad Cuxhaven til uden at ville vove en ny Kamp.

I vort Skib havde vi omtrent hver 10ende Mand dræbt eller saaret, hvorfor vi gik til Kristianssand med dem.



FERDINAND EMILIUS KOFOED
(77 Aar), f. d. $\frac{21}{9}$ 1847 paa Christianshavn. Fader: Murermester Johan Peter Kofoed, Moder: Ida Amalie. Dannebrogsmænd.

Jeg deltog med Korvetten „Hejmdal“ i Slaget ved Rügen. Mødte Tyskerne den 9. Marts

om Morgenens ved Svinemünde. Mit Skibs-Nr. var 104. Der kom 2 Sværfregatter ud fra Land og nogle mindre Skibe og Baade. Admiral v. Dockum var ombord i Fregatten „Sjælland“ og kommanderede „Fuld Kraft“ frem, og Korvetterne „Thor“ og „Hejmdal“ til at følge sig. Han løb op imellem begge Tyskerne og skød fra begge Sider af sit Skib, der fik 21 Saarede og 3 Døde. Vi fulgte de fjendtlige Skibe ind til Stettin, hvor vi saa holdt gaaende Natten over ude i Søen. Lægerne fra „Hejmdal“ og „Thor“ kom ombord i „Sjælland“, og den næste Morgen overtog „Hejmdal“ de Saarede og Døde og gik til København med dem.

Senere den 9. Maj ved Helgoland var jeg stadig om Bord i „Hejmdal“ og blev saaret af en Granatstump i Hovedet.



HANS CHRISTIAN SNEEDORFF KRÜGER (86 Aar), f. d. $15/3$ 1838 paa Trekroners Batteri. Fader: Løjtnant Johan Christian Krüger. Moder: Amalief. Holm. Ridd. af Dannebrog.

Jeg meldte mig som Frivillig, blev uddannet som Reserveofficer og deltog i Slaget ved Helgoland 9. Maj 1864 ombord i Korvetten „Hejmdal“.

Erindringerne fra Slaget er saa ofte beskrevet, og jeg har intet særligt at nævne.

Jeg er den sidstlevende Officer fra Slaget ved Helgoland.

Fhv. Gaardejer **KRISTOFFER LARSEN** (85 Aar), f. d. $4/4$ 1839 i Bissinge pr. Stege. Fader: Lars Jeppesen. Moder: Anna Elisabeth f. Petersdatter.

Jeg blev indkaldt i Marts 1864 og deltog i Krigen paa Linieskibet „Skjold“, hvor jeg var Lader ved en midtskibs

Kanon. Jeg husker ikke mit Skibs-Nr., men jeg var paa Kongens Kvarter. Vi kom i Slag den 17. Marts oppe i Nærheden af Dybbøl med Fjenden paa hver Side, og jeg var nær bleven skudt, idet der sprang en Granat, som slog Hul i Skibssiden og slog Ladestokken ud af min Haand, hvorved jeg faldt om. Min Løjtnant slog mig paa Skulderen og sagde: „Op, og paa den igen!“ Iøvrigt sejlede vi hver Nat for at passe paa Fjenden, at han ikke skulde komme ind i de danske Farvande.



Krigsassessor **PETER FREDRIK FERDINAND LUND** (81 Aar), f. d. 20/9 1843 i Nyboder, København. Fader: Kvartermand i Marinen Niels Peter Lund, Moder: Caroline Amalie f. Classen. Dannebrogsmænd.

Jeg kom ud med Fregatten „Niels Juel“. Det var for mig klart, at skulde vi komme i Kamp med de forenede tyske og østrigske Orlogsskibe, som vi kunde forvente at træffe, vilde vi blive dem en haard Modstander, fordi Fregatten havde været under Kommando fra 15. Decbr. 1863 og saaledes havde en lang Uddannelsestid baade i sømandsmæssig og i sømilitær Henseende.

Fregatten blev i Begyndelsen af Januar Maaned beordret til ved Krigens Udbrud at udføre Blokadetjeneste i Nordsøen med Station i Kristianssand. I 3 Maaneder varede denne Blokadetjeneste, hvorefter vi ankom til København for at komme i Dok og at faa udbedret nogle forskellige Havarier.

I April Maaned 1864 dannedes Nordsøeskadren og afsejlede straks efter til Nordsøen, hvor der afholdtes forskellige Øvelser og Evolutioner. Da vi ankom paa Højden af Horns

Rev, faldt vi i med den engelske Fregat „Aurora“, der meddelte, at den havde observeret 2 østrigske Fregatter og 3 tyske Fartøjer, der havde Kurs mod Elben for at tage Station ved Cuxhaven. Dette var Søndag d. 8. Maj. Efter disse Oplysninger stod Eskadren Syd paa, for den næste Morgen at anløbe Vesterhavssøerne. Vejret var smukt, næsten Stille. Kaptajnløjtnant Hammer kom om Bord; ogsaa han var vidende om de fjendtlige Skibes Ankomst til Elben. Eskadren satte derefter Sejl efter Helgoland. Nu kunde vi næppe undgaa Kamp. Der gik fra nu af en rolig, men tillidsfuld Stemning mellem Besætningen, og Tilliden voksede ved Efterretningen om, at Fjenden var os ikke overlegen men omtrent jævnbyrdig. Ved Middagstid opdagedes Røgen af de østrigske Fregatter, og senere kom de 3 tyske Kanonbaade i Sigte, saa Øjeblikket nærmede sig, da vi med Ære og Held skulde kæmpe for vort kære Flag. Sejlene blev beslaaede. Signalet „Klart Skib“ blev blæst, og jeg mindes endnu den Ro og Iver, hvormed Skibet blev sat i krigsberedt Stand. Da alt var klart, kaldte Eskadrechefen Mandskabet agterud og udtalte med høj Røst: „Folk! Der har vi Østrigerne og Tykerne; lad os Alle gøre vor Pligt og hævne vore tapre Kammeraters Forsvar af Dybbøl!“

Omtrent Kl. 1 begyndte Kampen. Betjeningen af Kanonerne gik med Liv og Lyst, og Humøret kulminerede, da det opdagedes, at „Schwarzenberg“s Forrig brændte, hvad der bevirkede, at han maatte dreje af for Vinden og søge ind paa neutral Grund ved Helgoland. De danske Skibe fulgte efter med fuld Kraft paa Maskinen og under stadig Skydning, indtil den engelske Fregat „Aurora“ lagde sig paa den neutrale Grænselinie. Saa lød Signalet: „Hold inde med Skydningen.“

Kampen var endt!

Denne Kamp gik ikke af, uden at nogle af de unge og

djærve Kammerater paa deres Post fandt Døden eller blev haardt saarede, saa de senere led en smertefuld Død. Hvor sørgeligt dette endnu kan være at tænke paa, saa synes det dog ganske mærkeligt, at vore Tab ikke var større, da Fjenden havde ganske betydelige Tab saavel af Mandskab som paa Materiel.

Om Natten indløb der Telegram om, at der var indtraadt Vaabenhvile. —

Eskadren satte Kurs mod Kristianssand, hvor den 13. Maj vore 15 døde Kammerater begravedes og de Haardtsaarede lagdes paa Hospital; af disse døde flere senere. Eskadren gik derpaa til København for at reparere ved Orlogsværftet.

Fhv. Skipper nu Husejer **CHRISTEN MADSEN** (82 Aar), f. d. 21/8 1842 paa Fuur. Fader: Fisker Niels Madsen, Moder: Anna Larsdatter.

Efter Konfirmationen kom jeg tilsøes og indkaldtes i 1864 til Marinen. Blev udkommanderet med Dampskibet „Hertha“, der var med til at bugserer nogle Kanonbaade og Joller til Als.

Under Arbejdet med at bringe dem paa Plads i Sundet, blev nogle Folk fra „Hertha“ skudt bort, og der blev i den Anledning skiftet om med Mandskab, ogsaa i Land. Jeg meldte mig frivilligt til Batteriet paa „Kajnæs“ og forblev der, til Preusserne tog Als.

Jeg — og en Underkanonér var de sidste, der forlod Batteriet, og fornagtede 8 Kanoner forinden vi rømmede Stillingen.

En Kanonbaad optog mig senere, og jeg kom saa til København, hvor jeg straks efter Ankomsten blev udkommanderet med Fregatten „Tordenskjold“, der afpatrouillerede Østersøen til Krigens Ophør.

Efter Hjemkomsten fra Krigen var jeg en Tid ved Fiskeri og førte Kvase; senere har jeg ført eget Skib, mest paa Limfjorden, indtil jeg for 7 à 8 Aar siden holdt op og nyder nu Aldersrente.

Jeg er døbt og konfirmeret Christen Nielsen og findes under dette Navn i Kirkebogen, men søgte i sin Tid Tilladelse til at antage Familienavnet Madsen.

Fhv. Skipper **LARS MADSEN** (81 Aar), f. d. $\frac{1}{7}$ 1843 i Nakke. Fader: Gaardmand Mads Jensen.

Jeg deltog i Slaget ved Rügen om Bord paa Linieskibet „Skjold“, der førtes af Kommandør Wulff; min Stilling om Bord var Skibmandsgast Nr. 292, Halvbefaren, og jeg hørte til 4de Skifte.

Enkelthederne ved Slaget erindrer jeg desværre ikke; det varede 4 Timer, indtil Fjenden retirerede ind under Svine­mündes Fæstning.



Smedemester **HENRIK CHRISTIAN MØLLER** (83 Aar) f. d. $\frac{8}{3}$ 1841 i Horsens. Forældre: Smedemester N. Z. Møller og Hustru A. K. Møller. Dannebrogsmænd og R. af D. Fortjenstmedaillen.

I 1862 og 1863 blev der vistnok første Gang i Marinen uddannet Underkonstabler af Værnepligtige i Lægdsrullen. Skoleholdet af 1863, til hvilket jeg hørte, blev uddannet under Kommando af Skoleofficererne de Coninck og Garde. Efterhaanden som Skibene blev tiltaklede fordeltes disse Konstabler som Kanonkommandører til Flaadens Skibe. Jeg blev udkommanderet med Fregatten „Jylland“, der først fik Station ved Kronborg for at opbringe Priser. Under Løjtnant Bærntzens Kommando var jeg en mørk Nat i Februar med til at kapre et større Sejlskib, der ovre under den svenske Kyst vilde liste sig igennem Sundet til Pillau. Det var nu meget fornøjeligt,

hvorimod det var en trist Tilværelse i Maaneder at gaa under Sejl frem og tilbage i Østersøen for at blokere Danzigs og omliggende Havne. Det bedste ved denne Blokering var, at vi derved fik de Søværnepligtige ombord godt uddannede i at betjene Kanonerne.

Det vakte Glæde ombord, da Fregatten den 1. Maj fik Ordre til at gaa til Nordsøen og støde til Nordsøeskadren under Kommandør Suensons Overkommando. Efter at vi var blevne forenede, traf vi i Nordsøen den engelske Fregat „Aurora“, som vistnok gav vore Chefer Oplysning om, hvor Fjenden befandt sig. Vi stævnede mod Syd, og efter at vi den 9. Maj havde spist vor tarvelige Middagsmad, kunde vi langt borte se Røgskyer fra Fjendens Skibe. Efter at der var blæst „Klart Skib“, sejlede „Niels Juel“ ind mellem „Jylland“ og „Hejmdal“, og Kommandør Suenson udtalte de bekendte Ord: „Der har I Østrigerne, Folk, nu møder vi dem, og jeg stoler paa, vi vil kæmpe som vore tapre Kammerater ved Dybbøl!“

Der gik en Tid, inden de to Flaader mødte hinanden, og Østrigerne havde givet det første Skud, og i den Tid var der Stilhed, medens mange Tanker paatrængte sig. Her ombord, hvor enhver lige fra Chefen til den menige Mand stod samlede parat til Gerning, ligemeget udsatte for Faren, grebes man af en lønlig Følelse, og denne Sindsstemning, som ellers ikke almindelig kommer frem, ytrede sig i Viljen til at udrette alt, hvad der var muligt for at frelse Fædrelandet. Det var med dette Forsæt, at vi stille og rolig begyndte Kampen.

Jeg var Kanonkommandør for en Kanon paa Dækket agter paa Skansen. Paa min højre Side havde jeg Løjtnant Koch staaende paa et ophøjet Stade kaldet Røstet (vistnok menes Vagtsbænken), hvorfra han udover Skanseklædningen fulgte Fjendens Bevægelser og maalte Afstanden mellem ham

og os, hvorefter Kanonen indstilledes. For endel Aar siden blev jeg præsenteret for Hr. Koch, dengang Viceadmiral. Han beklagede sig over sin daarlige Hørelse, som stammede fra Kanontordenen den Dag. Efterhaanden under Slagets Gang blev der arbejdet i stedse hurtigere Tempo. Det gjaldt om, saa vidt muligt, at faa Kanonen halet i Borde efter hvert Skud og dog at bevare stor Ro for at tage Sigtet. Efter et Par Timers Kamp hørtes et kraftigt Glædesudbrud i et „Hurra“, da vi opdagede Brand i „Schwarzenberg“s Fokkemast. „Jylland“, der var det hurtigste af de 3 Skibe, fik Ordre til at forfølge Fjenden, da han drejede af i Retning af Helgoland, men ved et kedeligt Uheld blev i samme Øjeblik Ratlinen og Grundtaljen overskudt, og skønt Skaden meget hurtig blev udbedret, kom Fjenden for tidligt ind paa neutral Grund og kunde ikke afskæres. Slaget var endt.

Derefter indtraadte Vaabenhvilen, og Eskadren sejlede til Kristianssand for at faa de Haardtsaarede paa Hospital og de Døde begravede.

Jeg glemmer aldrig den smukke og inderlige Medfølelse, som Nordmændene lagde for Dagen ved den Lejlighed. Ved vor Ankomst til Københavns Red Pinsemorgen den 15. Maj, gik vor kære gamle Chef, Kaptajn Holm, fra Borde. Han var ikke rask, da Slaget begyndte, men det mærkede man aldeles ikke under dette. Vi saa ham ikke mere; Officerer og Mandskab satte ham en Mindesten paa Garnisons Kirkegaard med Tak for hans Daad.

Jeg undlader ikke at udtale, at den 9. Maj 1864 udviste vore Søofficerer og vore Søunderofficerer, at de har gammel Hævd paa Skib at føre og Sejr at vinde, og at de hin Dag, ligesom Mandskabet, var besjælede af den rette patriotiske Stemning og Aand, der bringer Kræfter frem, som udviser Kærlighed til Fædrelandet og Trofasthed mod dets Minder. Jeg haaber og troer, at Kærlighed og Offervillighed for Fæ-

drelandet findes hos enhver Dansk, selv om den ikke altid er aabenbar til Skue. Naar Farens Stund kommer, blusser Fædrelandskærligheden frem i lys Lue, men lad den ogsaa under Skorpen i Fredens Dage være villig til at ofre til et Forsvar, der giver Betryggelse og Værn for dem, som skulle kæmpe for Fædrelandet og ere beredte til at ofre deres Liv herfor.



Fhv. Sømand **CHRISTIAN NIELSEN** (83 Aar), f. d. $\frac{5}{6}$ 1841 i Kjøbsted, Tornby Sogn. Fader: Niels Knudsen. Moder: Sofie f. Thomsen. Dannebrogsmænd.

Min Fader var Landmand og døde, da jeg var 8 Aar gammel, og Moder, da jeg var $10\frac{1}{2}$ Aar. I 1856 kom jeg tilsøs og har faret fra Lønstrup, Løkken og Tornby og Aalborg til 1867. Jeg blev saa indkaldt i December 1863 og kom straks ombord i Fregatten „Sjælland“.

Vi kom i Slag den 17. Marts i Østersøen og havde 3 Døde og c. 20 Saarede. Admiral van Dockum var ombord hos os, og efter Slaget holdt Admiralen en Tale til os. Han var svært fornøjet med Slagets Gang. En Kugle ramte i Mærset og skød Hovedet af 2 Mand. En Baad fra et af de andre Skibe lagde paa Siden af os og fik de Døde og mest Saarede med, og saa gik de med dem til København. Der var 6 Mand til i Mærset, som straks lod sig rouse ned ad Vant eller Stag. Mit Skibsnummer var 270.

I September samme Aar stillede jeg en Mand for mig og kom saa hjem, og var hjemme en lille Tid, kom saa atter tilsøes et Aarstid. Derpaa kom jeg ombord i Fyrskibet „An-

holt“ og var et Aar, saa i en Kvase et Aar og blev saa gift og købte en lille Ejendom og blev Landmand.

I 1869 d. 1. April kom jeg med Redningsbaaden „Nørre-Tornby“ og var med til 1901, og Aaret efter blev jeg benaa-
det med Dannebrogskorset. Senere overlod jeg min Ejen-
dom til min Svigersøn, og nu for Tiden har jeg mit Ophold
her hos min Dattersøn, der nu har Ejendommen.



Fhv. Skibsfører **HANS CHRI-
STIAN NIELSEN** (80 Aar), f. d.
15. Maj 1844 i Skaverup. Fader:
Niels Johansen, Moder: Ane Mar-
grethe Christoffersdatter.

Jeg var under Krigen med
„Niels Juel“, og min Stilling om
Bord var Halvbefaren, Skibs-Nr.
126; under „Klart Skib“ var jeg
Granatlanger.

Hvad jeg særlig erindrer under Slaget ved Helgoland, var
den Glæde, der blev, da vi saa „Schwarzenberg“ brænde.



JENS CHRISTIAN NIELSEN (84
Aar), f. d. $14/7$ 1840 i Sinding
Sogn. Fader: Niels Poulsen, Mo-
der: Ane Dusine f. Jensen.

Jeg blev indkaldt i Tjenesten
den $31/12$ 1863 og fik vistnok
Skibs-Nr. 380 om Bord i Fregat-
ten „Sjælland“. Vi deltog i Træf-
ningen ved Svinemünde d. 17.
Marts 1864, og jeg erindrer, at

det var ganske spejlblankt Hav og helt roligt Vejr. Mel-
lem Kl. 12 og 1 Middag kom de tyske Skibe ud fra Svi-

nemünde og straks paafulgte Slaget, der varede 2 à 3 Timer, hvorpaa de tyske Skibe atter trak sig tilbage. Efter Slaget var der nogle Døde og c. 30 Mand Saarede, hvoraf 2 herfra, som jeg besøgte paa Sygehuset i København. De er begge døde for en Del Aar siden.

Næste Morgen holdt Admiralen en Tale til Mandskabet og takkede dem og udtalte, at naar de tyske Skibe kom tilbage uden Tab af Skibe, saa var det fordi, de kunde sejle hurtigere end alle de danske Skibe, og Admiralen beklagede, at ikke „Jylland“ havde været med, da den var en meget hurtig Sejler, og i saa Fald vilde den tyske Flaade ikke have undgaaet Tab.

Efter Slaget var særlig Takkelagen beskadiget, og Stormasten skudt i Stykker paa „Sjælland“.

Jeg har det Gud ske Lov fuldstændig godt og kunde fortælle meget mere, men det skal jo saadan falde En ind.



Fhv. Skibsfører **JENS MIKKELSEN** (79 Aar), f. d. 14/12 1844 i Sønderho paa Fanø. Far: Baadfører Niels Mikkelsen Nielsen. Moder: Karen Nielsen. Dannebrogsmænd.

Som 14 Aar kom jeg ud at sejle med Koffardiskibe til mit 19. Aar og blev saa indkaldt og rejste til København og laa paa Logiskibet „Dronning Marie“ og hjalp til med at rigge Fregatten „Jylland“, og da den var færdig, var jeg iblandt dem, der meldte sig frivilligt. Vort første Togt gjaldt Østersøen og havde Station ved Rügen og Danzig til hen i April 1864, saa fik vi Ordre til at afgaa til Nordsøen og holde os i Nærheden af Helgoland tilligemed Fregatten „Niels Juel“, der var Ad-

miralskib, og Korvetten „Hejmdal“. Af den engelske Fregat „Aurora“ fik vi at vide, at den tyske Flaade var i Vente.

Den 9. Maj fik vi dem saa i Sigte — 3 Tyskere og 2 Østrigere — og Slaget begyndte ved 10 til 11 Tiden. Jeg havde min Plads ombord ved en Riffelkanon Nr. 12, og mit Skibs-Nr. var 314. Ved Kanon Nr. 9 blev flere dræbte og saarede, men vi var heldigere ved vor Kanon. Ved 1-Tiden opdagede Fjenden, at der var Ild i Fregatten „Schwarzenberg“ og satte derfor Kursen straks mod Helgoland.

Vi laa jo saa tilankers og skulde efterse Følgerne af Slaget; vi havde jo en Del Døde og Saarede, men Antallet husker jeg ikke. Fra Admiralskibet fik vi saa Ordre til at afgaa til Kristianssand i Norge med alle de Døde og Saarede, som saa blev begravede eller kom paa Hospital. Begravelsen var en stor og smuk Højtidelighed. Vi gik saa til København og blev hjempermitterede.

Jeg gik saa tilsøes med Hamborgskibe og tog i 1867 min Styrmandseksamen ved Nordby Navigationsskole, sejlede senere som Styrmand med forskellige Fanø-Skibe og havde ogsaa min egen Galease, som hed „Johanne“, med hvilken jeg sejlede i Fragtfart paa Hamborg og forskellige danske Havne. Fra 1876 til 1899 sejlede jeg som Matros med forskellige af D. F. D. S. Skibe og gik saa i Land i Esbjerg og arbejdede ved Godsindladning.



Fhv. Skibstømrer **NIELS SÖN-NICHSEN NIELSEN** (80 Aar), f. d. $23/1$ 1844 i Sønderho paa Fanø. Fader: Skibbygmester Jørgen Nielsen. Moder: Ane Kathrine Johansen.

Efter at være kommen til København kom jeg over paa Holmen og arbejdede med Køjer og mere, indtil jeg blev beordret ombord i Fregatten „Jylland“ og efter en Tids Forløb kom ud i Nordsøen og traf paa den tyske og østrigske Flaade i Nærheden af Helgoland. Det var jo den 9de Maj. Vi fik jo travlt med at gøre klar til Slag og begyndte omtrent Kl. 2 at fyre løs paa dem, „Schwarzenberg“ — „Radetzky“ og nogle tyske Kanonbaade. Jeg havde min Plads ved Kanon Nr. 5 paa Batteriet. Mit Skibs-Nr. var 309, og jeg var Halvbefaren. Ved Kanon Nr. 6 blev der 2 Mand haardt saaret, og ved vor Kanon Nr. 5 en let saaret af nogle Splinter, og Midtskibs var der mange Døde og Saarede. Vi havde jo i Alt 12 Døde og 30 Saarede. I Kristianssand blev de Døde begravede med stor Højtid, og saa gik vi til København.

Da min Orlogstjeneste var endt, rejste jeg hjem til Fanø og begyndte at arbejde paa Skibstømmerplads i nogle Aar. Kom derfra hjem til Sønderho at bygge 2 Skonnerter „Familiens Haab“ og „Vennerne“. Et Aarstid sejlede jeg med en engelsk Bark „The Queen“ fra Newcastle som Tømmermand, og Kaptajnen var fra Fanø. Vi gjorde en Rejse paa Middelhavet og en paa Amerika, men forliste paa Hjemreisen i Atlanterhavet med en Ladning „Pitch Pine“ fra Pensacola. Derpaa sejlede jeg i 22 Aar med D. F. D. S. Skibe paa Esbjerg.

Fhv. Smed **CHRISTIAN OLSEN** (85 Aar), f. d. ³⁰/₁ 1839 i Palleshave. Fader: Husmand Ole Christensen og Moder: Kirstine Christensen.

Jeg blev indkaldt og meldte mig d. 5 Jan. 1864 ombord paa Logiskibet „Dronning Marie“ i København og kom derfra ombord i Fregatten „Niels Juel“. De tre Skibe, „Niels Juel“, „Jylland“ og „Hejmdal“ under Kommando af Orlogskaptajn Suenson, forlod Dagen efter København og gik nord-

paa op til Arendal i Norge. Der laa vi et Par Dage, saa ud i Nordsøen, og saa hele Vinteren laa vi og krydsede i Nordsøen ned ad Vesterhavet og ud i Kanalen mellem England og Frankrig. Vi skulde jo kapre alle de tyske Skibe, vi kunde faa fat paa, og vi tog temmelig mange. Ja, det var et rent Æventyr, naar vi kom paa Jagt efter disse Skibe. Naar vi fik saadant et Skib i Sigte, kunde vi jo ikke se, om det var tysk eller svensk; men saa blev der affyret et løst Skud fra en Kanon. Det var Signal til, at de skulde hejse deres Flag; men var det et tysk Skib, saa hejste de altid et norsk Flag; men det vilde Suenson ikke nøjes med, saa blev der affyret et Skud til, det var Signal til, at de skulde stoppe. Vi vilde saa ombord til dem og se deres Papirer, og var det saa et norsk Skib, saa var der jo ikke noget at gøre, „Vær saa god at passere;“ men var det et tysk Skib, blev det jo besat og ført til København.

Tyskerne havde jo ogsaa en Eskadre paa 3 Skibe, ligesom vi, og vi saa dem jo flere Gange; men hver Gang de fik os at se, gik de deres Vej! Men saa hen paa Foraaret fik de jo Forstærkning af 2 østrigske Fregatter „Schwarzenberg“ og „Radetzky“; saa mente de, at nu kunde de nok klare dem, og de udtalte, at nu skulde de nok rense Nordsøen for de danske Skibe.

Saa den 9. Maj fik vi dem at se igen, og da vilde de nok hilse paa os. Da Suenson saa det, kaldte han alle Mand paa Dækket og holdt en lille Tale til os, og den lød saaledes: „Danske Gutter! Skibene vi ser forude, det er den preussiske Flaade, som nu længe har gaaet her i Farvandet og luret paa os. Idag træffer vi ham nok, men vi kommer jo til at tage en Bataille med ham. Vore Brødre til Lands de har nu længe stridt og kæmpet og været pint og plaget af den røvende og plyndrende Fjende og mange har maattet bløde. Lad os nu forsøge at hævnere deres Blod, og nu

stoler jeg paa Jer Gutter, at I alle i Farens Stund vil gøre Eders Pligt." Derpaa lød et vældigt Hurra fra hele Mandskabet, men Suenson afbrød os og fortsatte. „Ja, det glæder mig, at I er ved godt Mod, men endnu har vi Intet at glæde os over; men jeg vil nu bede Eder alle om, at I med Ro og Alvor vil tage fat paa den farefulde Gerning, som forestaar os, men lad os ikke glemme, at vi har en Gud her oventil, som styrer og regerer Alt, og uden han tillader det, vil ikke et Haar blive krummet paa vore Hoveder. Lad os slaa vor Lid til ham og stole paa ham og vor retfærdige Sag, saa kan vi ogsaa stole paa, at vi nok skal bringe Sejren hjem.“

Saa blev Blodflaget hejst, og saa begyndte Fjenden at skyde, og før vi begyndte at skyde, faldt den første Mand ombord paa „Niels Juel“. Det var en Kadet, som stod paa Dækket med sin Kikkert for Øjet og fulgte Fjenden. En Kugle tog hans Ben. Det var en Grev Tramp. Kl. 1 om Eftermiddagen skød vi, som bekendt, Ild i den store østrigske Fregat „Schwarzenberg“, og saa var det forbi. Han drejede Skuden rundt og gik ind under Helgoland.

Vi havde paa „Niels Juel“ 3 Faldne og nogle Saarede, paa „Jylland“ var 12 Faldne og nogle Saarede. Paa „Hejmdal“ blev 1 Mand let saaret.

Da Slaget saa var forbi, gik vi nordpaa op til Kristianssand i Norge, der skulde de Faldne begraves. Den 10. Maj blev det jo Vaabenhvile. Den 15. Maj blev alle de Faldne begravede; de blev lagt i en Fællesgrav, og der var et stort Ligfølge, det talte i Tusinder af Mennesker, og der var maa-ske 20 Præster tilstede, og flere af dem holdt Taler ved Graven, og den ene sluttede sin Tale saaledes: „Disse dyrebare Levninger vil ikke blive ladet tilbage iblandt ligegyldige Fremmede; men de vil hvile iblandt Slægt og Venner, som med kærlig Deltagelse i Danmarks Ve og Vel vil frede om dets faldne Sønners Støv og velsigne deres Minde“.

Efter Begravelsen lettede vi Anker for at gaa hjem til København, og den 17. Maj Middag kastede vi Anker paa Reden, og Kongen kom straks om Bord paa „Niels Juel“. Han omfavnede Suenson, og de havde en lang Samtale.

Hermed vil jeg slutte med en venlig Hilsen til alle Marineveteranerne.

Den gamle Smed, der havde Nr. 227 i Fregatten, har en udmærket Hukommelse, men desværre hændte der ham følgende, som han fortæller i et vedføjjet Brev. — Under Slaget fik jeg Skade paa min Hørelse, Trommehinden tog Skåde, og Blodet flød ud af venstre Øre, men det højre fejlede dog intet, men paa venstre Øre har jeg været fuldstændig døv siden den Dag, og efter nogle Aars Forløb blev jeg ogsaa døv paa højre Øre, og nu har jeg i over 30 Aar været fuldstændig døv, og da jeg saaledes har mistet en af mine bedste Sanser, har jeg søgt om Invaliderende, men jeg faar Intet. —



Fhv. Sømineassistent **PETER JACOB THORVALD OLSEN** (87 Aar), f. d. 17/6 1837 i Nyboder, København. Fader: Haandværker ved Orlogsværftet, Chresten Olsen, Moder: Mariane f. Jacobsen. Dannebrogsmænd.

Var i Fregatten „Jylland“ som Overkonstabel Nr. 37. Krydsede i Østersøen fra November til Begyndelsen af Maj, da vi fik Ordre til at gaa til Nordsøen, hvor vi af en engelsk Fregat fik Oplysning om, at der laa en østrigsk Flaade ved Helgoland.

Den 9. Maj mødtes Flaaderne og „Schwarzenberg“ aabnede Ilden. Under Kampen ramte en Granat Jernknæet, som

bar øverste Dæk, der splintredes og derved dræbte og saarede hele Besætningeu ved Kanon Nr. 8. En Granat sønderdelte Skibsklokken, hvorved en Del Infanterister, der kommanderedes af 2 holstenske Sergenter, „Vettan“ og „Soltan“, dræbes og saares. En Granat gaar gennem Styrbords Jolle, Barkas og Travaille samt Bagbords Jolle og knuser Brystet paa Sejlmager Dencker,

Løjtnant Paulsen, der stod paa Kommandobroen sammen med Chefen, fik Raaberen slaaet ud af Haanden uden selv at komme noget til.

En Granat eksploderede i Løjtnant Paulsens Lukaf, hvor den racerede og ødelagde alt undtagen hans Forlovedes Billede, der blev hængende ubeskadiget paa Væggen.

Som Kuriosum kan anføres, at Løjtnant Kochs Hund, der under Slaget var lukket inde i en Kahyt, antagelig af Skræk ved Kanonaden, nedkom med 2 Hvalpe, der blev kaldet „Jylland“ og „Schwarzenberg“.

Da Slaget var forbi, gik vi rundt og hilste paa hverandre.

Forh. Sømand **HANS PEDERSEN** (85 Aar), f. d. $24/5$ 1839 paa Strynø. Fader: Baadfører Peder Hansen, Strynø. (Se Fotografi bag i Bogen).

Jeg kom tilsøes i 14 Aars Alderen og sejlede i udenrigs Fart i c. 45 Aar; var derefter Fisker paa Strynø i c. 20 Aar og flyttede til Nyborg i 1909 og lever nu af Aldersrente.

I 1862 indkaldtes jeg til Marinen og udkommanderedes med Korvetten „Hejmdal“, Chef Orlogskaptajn Suenson, der var paa Togt til Vestindien i 19 Maaneder, hvorefter jeg hjemsendtes, men blev straks efter igen indkaldt og kom om Bord i „Niels Juel“ efter Anmodning af Orlogskaptajn Suenson.

I „Hejmdal“ var jeg Chefssluproer, og i „Niels Juel“ var jeg Rorgænger, men dog ikke ved Rattet under Kampen, hvor jeg var med i Betjeningen af agterste Dæskkanon om Styrbord.

Desværre er min Søfartsbog blevet borte, og jeg har kun en Koppeattest fra 1840.

NIELS HENRIK PEDERSEN (83 Aar), f. d. $24/9$, 1841 i Odense, Frue Landsogn. Fader: Husmand Jørgen Nielsen, Hjallesø.

Deltog under Krigen 1864 i Kaptajn Aarøes Korps og var i Kampen ved Helgoland ombord i Fregatten „Jylland“. Hans Nr. var, saavidt han kan huske, 113. Andre Oplysninger kan han ikke give.



Fhv. Skibsfører **RASMUS HANSEN PETERSEN** (83 Aar), f. d. $3/1$, 1841 i Trannerup Sogn paa Ærø. Fader: Peter Rasmussen, Moder: Catrine.

Med Hensyn til selve Kampen ved Helgoland erindrer jeg ikke meget. Mit Skibs-Nr. kan jeg ikke huske, men jeg var i Fregatten „Jylland“, og da jeg betjente en Kanon under Dækket, havde jeg fuldt op at gøre med denne og havde ingen Vegne Udsigt til Kampen.

Senere blev jeg Fører af en Skonnert, som jeg forliste i Nordsøen, og da den ikke var assureret, mistede jeg Alt, hvad jeg ejede, da jeg var Partner i Skibet.

De maa undskylde, at jeg ikke kan give andre Oplysninger paa Grund af min høje Alder, men det glæder min Hustru og mig at have modtaget Deres venlige Brev.



Fhv. Skibbygger **LARS RASMUSSEN** (83 Aar), f. d. $\frac{8}{5}$ 1841 i Østerby — Fuglsbølle Sogn, Langeland. Fader: Ungkarl Rasmus Jensen. Moder: Sofie Hansen.

Jeg kom først ud som Tjenestekarl paa Langeland og Thurø og blev senere Sømand og sejlede i mange Aar med Skibe fra Svendborg Toldsted.

I 1864 blev jeg udkommanderet med Korvetten „Hejmdal“ og deltog i Træningen ved Helgoland. Mit Nr. ombord var 97. Ved Slagets Begyndelse var jeg sygemeldt, men indtog dog min Plads ved Kanon Nr. 7 om Styrbord. Efter Træningen blev jeg spurgt af Næstkommanderende, om jeg ønskede at blive indstillet til Hæderstegn, men det vilde jeg ikke, da jeg ikke kunde indse, at have gjort mig forljent til noget.

Efter endt Sejladts arbejdede jeg i mange Aar paa Skibsværftet paa Thurø. Siden jeg i 1916 blev Enkemand, har jeg haft mit Ophold hos en gift Datter her paa Øen.



FRITS VILHELM REIERSEN (82 Aar) f. d. $\frac{23}{4}$ 1842 paa Rødegaard, Sundbyøster. Fader: Cornelius Reiersen, Moder: Ane Vilhelmine Reiersen. Dannebrogsmænd.

Mit Skibs Nr. i Fregatten „Jylland“ var 370. Vi afsejlede „Niels Juel“, „Jylland“ og „Hejmdal“ fra Kristianssand med Helgoland som Maal for at iværksætte en Blokering. Medens vi sejlede i Nordsøen, blev der prajet „Dam-

per forude“. Øjeblikkelig blev der blæst „Klart Skib“ i Tilfælde af, at det skulde være et fjendtligt Skib; men det blev hurtigt opklaret, at det var en engelsk Fregat. Den stoppede op, og Kaptajnen kom ombord paa Admiralskibet for at tale med Suenson. Vi fik da at vide, at der laa 2 østrigske Fregatter og 3 tyske Kanonbaade ved Helgoland. Da den engelske Kaptajn var gaaet fra Borde, holdt Suenson en Tale til Mandskabet paa alle 3 Skibe, hvori han opfordrede Folkene til at gøre deres Pligt for Fædrelandet, hvis det skulde komme til Slag. Saa sejlede vi videre mod Helgoland, men kun for halv Kraft, for ikke at komme i med Fjenden om Natten. Ved Dag gry blev der igen kommanderet „Fuld Kraft“, og da vi passerede Helgoland, blev der signaleret, „Dampere forude“, og disse viste sig at være Tyskerne og Østrigerne. Der blev straks blæst „Klart Skib“, vi gik frem mod Fjenden. „Schwarzenberg“ løsnede 2 Skud; men disse gik højt over os, og vi kunde ikke nær ramme dem, fordi vore Kanoner var af ældre Model end de tysk-østrigske; men vi kom snart paa saa nært Hold, at vi ogsaa kunde aabne Ilden, og straks var Slaget i fuld Gang. Mandskabet var ved godt Humør og længtes bare rigtig efter at klø Prøjserne. Efter nogen Tids Forløb skød vi Ild i Fokkemærset paa „Schwarzenberg“, hvad der gav Mandskabet der ombord noget at bestille, og Chefen der om Bord vilde trække Skibet ud af Slaget, men Suenson opdagede straks denne Manøvre og signalerede, at vi skulde være klar til at afgive en Salve, saasnart „Schwarzenberg“ vendte Agterenden til, og denne Salve lavede en saadan Ravage der ombord, saa alle Skibene søgte Ly under Helgoland, og der maatte vi ikke følge dem, fordi Helgoland var neutral Grund.

Saa var Slaget altsaa ophørt, og nogen Tid efter kom en Lods ombord og fortalte, at der var sluttet Vaabenhvile samme Dag i 6 Uger. Saa var der altsaa ikke noget for

os at gøre, og vi vendte Kursen mod Kristianssand for at landsætte de Haardtsaarede og begrave de Døde, medens Skibene beholdt de Letsaarede til København, hvor iblandt jeg var. Vi ankom til København Pinsemorgen den 18. Maj og blev modtaget af en Mængde Mennesker, som havde taget Opstilling paa Langelinie. Kongen kom ombord paa Skibene, og vi Letsaarede kom paa Hospitalet. Jeg var saaret i den venstre Arm og i venstre Side af Hovedet af en Granatsplint og laa paa Hospitalet i en seks Ugers Tid, hvorefter jeg blev udskrevet. Efter Hospitalsopholdet var jeg i Tjeneste paa Fregatten „Thetis“, indtil jeg blev hjempermitteret.



Fhv. Snedkermester **CHRISTEN JOHAN THOMSEN** (82 Aar) f. d. $\frac{4}{3}$ 1842 i Koldby paa Samsø af fattige Forældre. Fader: Johan Thomas Christensen, Moder: Karen Olesdatter.

Jeg aftjente min Værnepligt i 2 Gange. Først 1861 paa „Fredrik d. VI“, saa jeg kan ikke gøre Redelighed for mit Skibs Nr.; det forekommer mig, som jeg havde 595, men hvor det var, kan jeg ikke huske. Anden Gang var i Marts Maaned 1864 paa „Niels Juel“ efter at have arbejdet i nogen Tid paa Holmen i Snedkerværkstedet. Jeg kom ombord for at skulle være Fyrbøder, men jeg havde jo ikke før været Fyrbøder, og der var en Del ombord, som havde været det før og som havde meldt sig. Nu var jeg imidlertid kommet ombord og maatte saa til at eksercere og endda ekstra, men det kom jeg let over. Jeg var kuns et Par Gange, saa kunde jeg klare mig, medens de Andre maatte blive ved.

Vi patrullerede frem og tilbage i Nordsøen, og saa jo ikke andet end Himmel og Hav med Undtagelse af, at vi var et Par Gange i Norge, Arendal og Kristianssand. Vi ventede stadig paa, at Tyskerne maatte komme, at vi kunde komme i Slag med dem. Vi tog jo af og til en Prise, det var altid lidt Afveksling.

Den 8. Maj blev der blæst „Klart Skib“; der viste sig nemlig en stor Fregat paa Vej imod os, men det var en engelsk. Der kom da Mandskab ombord til os; men om Chefen var med, ved jeg ikke. Det blev os da meddelt, at Østrigerne og Tyskerne laa i Cuxhaven, og vi kunde vente dem ud imod os imorgen.

Det var da den 9. Maj op paa Formiddagen ved 10-Tiden, at vi kunne begynde at se dem. Der blev saa blæst „Klart Skib“, og idag var det Alvor. Der kom saa en Mand med en Pøs Brændevin, hvoraf vi Alle skulde have $\frac{1}{4}$ Pægl. Jeg havde svært ved at faa den ned, men det gik jo. Der blev saa pebet „Alle Mand paa Dækket“. Admiralen holdt da en lille Tale til os saalydende: „Ja, Børn! I ser der de Dampere, det er Østrigerne og Tyskerne, dem, der har plyndret og myrdet dem derhjemme. Men vær nu koldsindige Børn, og gaa bare roligt tilværks, saa skal vi hævnne det paa dem“. Derefter et rungende Hurra og alle Huerne blev svungne. „Stille! Stille! Børn“ sagde han. „Tag det tilbage!“ Det synes jeg nu ikke, han skulde have sagt, der blev saa nedtrykt Stemning i os.

Vi maatte jo igen paa vor Post. Østrigerne begyndte at fyre, det første Skud gik op gennem Rigningen. Vi kunde endnu ikke beskyde ham, thi vores Visér var paa 2500 Alen og vi vel nok 4 à 5000 Alen fra ham. Det andet Skud, som kom fra ham, tog det ene Ben af Aspirant-Løjtnant Tramp, men saa begyndte vi at skyde; der var da varskoet „Fyr“. Kaptajn Gottlieb, som var paa Kommandobroen sammen med

Admiralen, raabte da „Fyr Manne! Fyr!“ Saa tog Admiralen Ordet og raabte: „Giv Jer bare Tid, Børn! Tag Jeres Sigte med Ro; den sidste Mand kan gøre lige saa meget som alle de første!“ Efter et Par Timerstid var jo „Schwarzenberg“ saa tilredt, at han kunde ikke mere. Han havde jo næsten Brand over hele Skibet. Han havde da kun 2 Kanoner, en for og en agter, som de kunde bruge, og Foremærs brændte.

Jeg var ved den forreste Kanon paa Dækket, en 24 ω 's Granat, som, der blev sagt om, var den, der skød Ild i Foremærset, men derom kunde der jo være delte Meninger. Maaske var det — ham selv? Der blev nemlig sagt, at for rigtig at kunne gaa fra Haanden med Skydningen mod os, havde de stablet en hel Del Granater op paa Dækket, og disse var indrettet saaledes, at naar de ramte, eksploderede de. Nu mentes det, at vore Kugler havde ramt dem og at der derved var opstaaet en frygtelig Eksplosion. De havde af Døde og Saarede ialt 170 og vi havde vel kuns nogle og tyve. Jeg var jo ogsaa saaret, men var ikke meldt saaret. Jeg fik to Slag paa højre Side, et paa Hoften og et paa Laaret, hvor der var slaaet Hul, saa Blodet flød, hvorm end Hoften holdt. Jeg vaskede jo selv Blodet af, og i Løbet af vel omkring en 14 Dages Tid var det ovre.

Det værste var under Affairen, at det andet Mandskab var forsvundet, saa jeg skulde baade lade og bakse Kanonen, som jo saa gik for langsomt. Jeg fik da noget uvant Mandskab, da han, naar han rekylerede den Kanon, skulde bringes op i Bougporten igen, men det gik den Dag altfor langsomt, saa vi fik kun skudt endnu en Gang derfra, saa var han i Skjul af Helgoland.

Vi havde saa travlt baade Dag og Nat med at faa Alt i Orden igen, idet vi ventede, at han vilde komme igen næste Dag, men han havde jo faaet nok den Dag.

Vore Saarede kom da til Kristianssand, og ligeledes vore Døde blev under stor Højtidelighed begravede. Der var jo sendt en Del Kranse ombord, og vi var jo de fleste af os med til Begravelsen.

Da vi havde Alt i Orden, kom vi saa hjem til København, saavidt jeg husker, var det lige til Pinsen. Vi passerede Helsingør om Morgen, hvor der allerede var en hel Flotille ude at hilse paa os, og da vi op paa Formiddagen kom til København, var hele Langelinie et Mylder af Menne-sker. Kongen og hans Stab var ombord og hilste os Velkommen hjem. Vi fik Lov at komme i Land og blev modtaget af Mængden med Jubel, og blev af mange bedt med hjem. Alt var jo Lys og Glæde.

Admiralen og Kaptajnen tog saa Afsked med os, og „Niels Juel“s Kaptajn kom om Bord paa „Dannebrog“. Admiralen, der var en gammel Mand, vel nok for at hvile ud. Men forinden han tog fra os, uddelte han nogle af Kongen modtagne Dannebrogskors med den Tilføjning, at det jo var dem som havde udvist mest Tapperhed; saa næste Gang, saa var det os. Vi fik da en Kaptajn Paludan ombord, en meget skikkelig Mand i Modsætning til Gottlieb, som kom fra os.

Nu kort at beskrive hvad der skete efter Freden var sluttet.

Vi hentede vore Landtropper hjem fra Frederikshavn og vore Fangne hjem fra Travemünde. Vi var lige op til Vaabenhvilen og til Fredsslutningen paa Samsø, hvor der blev meddelt, der var gaaet 30 Tyskere i Land, men der var ingen. Vi var en 14 Dage i Norge i Dok og hentede Panserskibet „Danmark“ hjem fra England. Hen i Oktober blev vi saa afmønstrede.

Jeg var den sidste Tid i Maskinen, hvor der skulde være 4 Mand, og der blev tilbudt mig Plads, hvad jeg afslog. Det har jeg senere fortrudt, da jeg sikkert saa havde undgaaet megen Næringssorg, som har fulgt mig hele Livet.

Det havde jo været rart endnu en Gang at samles med sine Kammerater; men dertil er man nu nok bleven for gammel og svag, jeg er jo nu fyldt de 82 Aar.

Jeg sender Dem nu hermed nogle Billeder af mig, paa det ene er jeg 27 Aar, paa det andet 45 Aar samt et Lithografi af vor Admiral. De kan da selv vælge.



OLE PETER TRONDHJEM (80 Aar), f. d. $\frac{26}{8}$ 1844 i Nyborg. Bromand og gammel Lidsenbroder.

I Slaget ved Helgoland var jeg med „Niels Juel“, og under Kampen blev jeg kommanderet af Løjtnant Irminger.



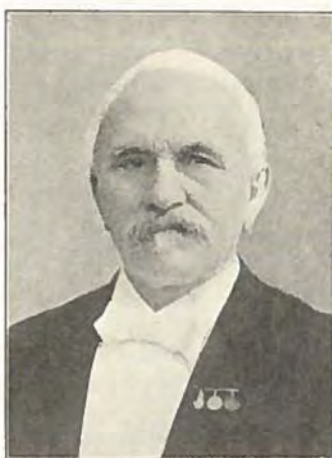
Kommandør **H. E. BLUHME.**
Kmd. 1. Dbm.
1848 Fører af Bombekanonjolle
Nr. 7. 1864 Chef f. Dampskibet
„Hertha“.



Kammerherre, Kommandør
A. H. J. B. MÜNTER. Kmd. 1. Dbm.
1864 kontrollerede Bygningen af
Panserfreg. „Danmark“, Skotland.



Kontreadmiral **W. F. KOEFØED.**
Kmd. 2. Dbm.
1864 i Korvetten „Thor“ Østersø-
eskadren.



Kommandør **I. N. SØLLING.**
Kmd. 1. Dbm.
1864 i Linieskibet „Skjold“,
Østersøeskadren.



Viceadmiral **C. F. WANDEL**.
S. K. Dbm.
1864 i Panserskonn. „Absalon“,
Østersøeskadren.



Kontreadmiral **F. LUND**.
Kmd. 2. Dbm.
1864 i Linieskibet „Skjold“,
Østersøeskadren.



Kontreadmiral **F. C. C. BARDEN-
FLETH**. S. K. Dbm.
1864 i Fregatten „Sjælland“,
Østersøeskadren.



Premierløjtn. **U. A. de FINE SKIB-
STED**. R. 4.
1864 i Panserfregatten „Danne-
brog“.



Kommandør H. P. HOLM.
Kmd. 2. Dbm. F M.



NIELS PETER. JØRGENSEN,
Kallundborg.
80 Aar. Født 13/4 1844.
„Jylland“ Stortopsgast Nr. 134.



CHR. RASMUSSEN, Dbm.
Svendborg.
88 Aar. Født 21/7 1836.
„Jylland“. Skibs-Nr. 376.



Fhv. Smedemester RASMUS LARSEN,
Dbm. Holbæk.
86 Aar. Født 21/12 1837.
„Hejmdal“. Konstabelnummer 128.



Fhv. Sømand **PETER NIELSEN**,
København.

85 Aar. Født $\frac{28}{3}$ 1839
i Tikøb Sogn.

„Hejmdal“. Kanonkommandør.



SØREN ANDERSEN SLOTH,
Nimtofte.

85 Aar. Født $\frac{1}{5}$ 1839.

„Skjold“. Konstabel Nr. 147.



JENS INGVORSEN, Bønsvig pr.
Præstø.

85 Aar. Født $\frac{30}{5}$ 1839.

„Jylland“. Skibs-Nr. 51.



Fhv. Postfører **RASMUS JØRGENSEN**,
Avernakø.

84 $\frac{1}{2}$ Aar. Født $\frac{20}{9}$ 1839.

„Niels Juel“. Skibs-Nr. 308.

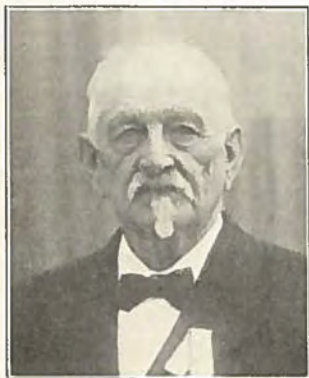


CHR. ANDERSEN, Sebbesund St.
84 $\frac{1}{2}$ Aar. Født 18/10 1839.
„Dannebrog“ Skibs-Nr. 274.



ALBERT ØRNSTRUP BOLVIG RAS-MUSSEN.

Født 8/5 1840 i Skærup Sogn ved
Vejle, død i Aarhus 30/3 1924.
„Niels Juel“.



SØREN NIELSEN SVARRER, Dbm.,
Esbjerg.
83 $\frac{1}{2}$ Aar. Født 28/10 1840
i Nordby, Fanø.
Kanonbaaden „Limfjorden“.



Fhv. Sømand **MARTIN JØRGENSEN**,
Middelfart.
83 Aar. Født 17/2 1841.
„Jylland“. Skibs-Nr. 263.



Fhv. Kok **CHR. MARC. SOFUS HANSEN**, Christianshavn.

83½ Aar. Født 14/9 1841
i Taarbæk.

„Jylland“. Oppasser for Ltn. Henry
Marcher. Skibs-Nr. 364.



Fhv. Bankbestyrer **JENSENIUS JESPERSEN**, Dbm., Østermarie,
Bornholm.

82 Aar. Født 20/12 1841.

„Jylland“. Stortopsgast Nr. 135.



Partikulier **S. JØRGENSEN**, Lange-
mark, Samsø.

82 Aar. Født 7/1 1842 i Lange-
mark.

„Kanonbaad Nr. 19“. Skibs-Nr. 36.



Fhv. Smedemester **JØRGEN PETER FREDERIKSEN**, Søborg.

82 Aar. Født 15/3 1842.

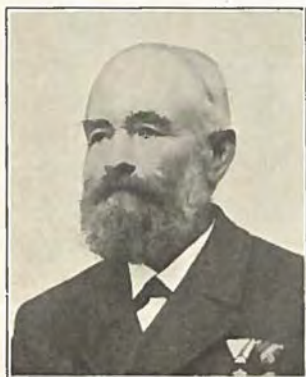
„Jylland“. Kanonlanger,
Skibs-Nr. 411.



Fisker **CHR. BJØRN**,
Vignæs pr. Sakskøbing.
80 $\frac{1}{2}$ Aar. Født 9/10 1843.
„Jylland“. Stortopsgast,
Skibs-Nr. 132.



Fhv. Gæstgiver **JOHANNES JENSEN**, Holbæk.
80 Aar. Født 10/2 1844 i Tjærborg ved Esbjerg.
Frivillig hos Kaptajnløjtnant Hammer i Kanonbaaden „Egersund“. Taget til Fange.



Fhv. Lodsoldermand **SVEND SVENDSEN PEDERSEN**, Dbm. Læsø.
79 $\frac{1}{2}$ Aar. Født 22/11 1844
paa Læsø.
„Heimdal“. Skibs-Nr. 166.



Fhv. Økonom **OLE NIELSEN**, Midelfart.
79 Aar. Født 17/1 1845.
„Heimdal“. Skibs-Nr. 33.



PEDER NIELSEN HARREBY, Fanø.
78 $\frac{1}{2}$ Aar. Født 5/11 1845 i Sønderho, Fanø.
„Tordenskjold“ og „Vesterhavsflotillen“, Skibs-Nr. 285.



Flv. Snedkermester **ANDERS BERTHELSEN HANSEN**, Nordby, Fanø.
78 $\frac{1}{2}$ Aar. Født 17/11 1845 paa Fanø.
„Esbern Snare“.



NIELS JOHAN ANDERSEN, Læsø.
76 $\frac{1}{2}$ Aar. Født 1/10 1847.
„Jylland“ Skibs-Nr. 343.



Flv. Skibstømrermand **L. CASPERSEN**, Dbm., Hedehusene.
76 Aar. Født 2/5 1848 i Nyboder.
Deltog i Kampen ved Rügen den 17. Marts 1864 og ved „Helgoland“ om Bord i „Heimdal“.



CARL CHRISTIAN ANDERSEN HUSTH

80 Aar. Født 27/12 1844 i Bratten,
Elling Sogn.

„Kanonchalup Nr. 22“.

Skibs-Nr. 27.

Se Side 11.



Fhv. Fisker **HANS PEDERSEN**,
Nyborg.

85 Aar. Født 24/5 1839 paa Strynø.

„Niels Juel“. Roergænger. Under
Slaget agterste Kanon om Styrbord.

Se Side 58.

